

UNIVERZITA KARLOVA
HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Vliv náboženské spirituality klienta na sociální fungování

The influence of client's spirituality on social functioning

Bakalářská práce

Vedoucí práce:
Mgr. Jan Kaňák

Autor:
Kateřina Mlezivová

Praha 2018

Poděkování

Ráda bych vyjádřila poděkování Mgr. Janu Kaňákovi za trpělivost s vedením mé bakalářské práce a cenné rady.

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci „Vliv náboženské spirituality klienta na sociální fungování“ vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne:

Kateřina Mlezivová

Abstrakt:

Bakalářská práce s názvem „Vliv náboženské spirituality klienta na jeho sociální fungování.“ Tato práce je zaměřena na to, zda osoby bez domova vnímají vliv spirituality na jejich sociální fungování. Teoretická část se věnuje pomu spirituality, jeho dělení je dále specifikováno na křesťanskou spiritualitu a vnímání jejího vlivu na sociální fungování. Cílem je odpovědět na výzkumnou otázku: „Jak vnímají vliv spirituality osoby bez přístřeší navštěvující setkání Komunity na jejich sociální fungování?“

Abstract:

The bachelor degree thesis is titled “The influence of client's spirituality on social functioning”. This bachelor thesis is focusing on whether people without a permanent dwelling perceive the influence of spirituality on their social functioning. The theoretical part deals with the term spirituality, its farther division is specified by the Christian spirituality and the perception of its influence on social functioning. The aim is to answer a research question: “How people without a permanent dwelling attending community meetings perceive the influence of the spirituality on their social functioning?”

Klíčová slova: Spiritualita, osoby bez přístřeší, sociální fungování, sociální vnímání

Keywords: spirituality, people without a permanent dwelling, social functioning, social perception

Obsah

Úvod.....	7
1 Spiritualita	8
1.1 Spiritualita a její dělení	8
1.2 Formy prožívání spirituality.....	9
1.3 Spiritualita a její vztah k náboženství	11
1.4 Křesťanská spiritualita	12
2 Sociální fungování.....	13
2.1 Funkcionální pojetí v pojetí životní situace	13
2.2 Životní situace	15
2.3 Sociální fungování	15
2.4 Prvky a systémy	16
3 Sociální vnímání.....	17
3.1 Struktura sociální kognice.....	17
3.2 Sociální vliv	19
4 Osoby bez přístřeší	20
4.1.1 Základní typologie bezdomovectví.....	20
4.2 Spiritualita a osoby bez přístřeší	20
5 Metodologické zakotvení výzkumu	22
5.1 Etika výzkumu	22
5.2 Metoda sběru dat.....	22
5.2.1 Operacionalizace.....	23
5.3 Metoda analýzy dat	25
5.3.1 Postupy deskriptivního přístupu ke kvalitativní analýze	25
5.3.2 Výběr vzorku.....	26
5.3.3 Zhodnocení kvality výzkumu.....	26
5.4 Průběh výzkumu.....	27
6 Výstupy výzkumu.....	28

6.1	Charakteristika klientů zkoumané organizace	28
6.2	Víra jako funkční motivace	28
6.3	Schémata self	29
6.3.1	Koncept člověka	30
6.3.2	Maslowova pyramida potřeb	30
6.4	Schémata rolí	32
6.5	Schémata událostí	33
6.6	Schémata osob	34
6.6.1	Morálka	35
6.7	Procedurální schémata	35
6.7.1	Formy prožívání spirituality	36
6.7.2	Labeling jedinců	36
6.8	Shrnutí výzkumu	37
	Závěr	39
7	Summary:	41
8	Seznam použité literatury:	42
8.1	Prameny:	42
8.2	Sekundární prameny:	42
8.3	Slovníky:	44
8.4	Elektronické zdroje:	44
9	Přílohy	46
9.1	Příloha číslo 1	46

Úvod

Téma „Vliv náboženské spirituality klienta na sociální fungování“ jsem pro svou bakalářskou práci zvolila z toho důvodu, že považuji za zajímavé propojení dvou aspektů studia Sociální a Charitativní práce na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy, a to teologie a sociální práce. Zároveň se také osobně zajímám o cílovou skupinu osob bez domova. Mým zájmem bylo zjistit, zda lze nějakým způsobem najít vliv vlastní i cizí náboženské spirituality na životní situaci osob bez přístřeší.

V kapitolách definuji pojem spiritualita, sociální fungování a sociální vnímání. Dále také přibližuji cílovou skupinu osoby bez přístřeší. V teoretické části se orientuji zejména díky odborné literatuře autorů: Říčana v tématech spirituality, Musila a Šrajera v tématech sociálního fungování a dále také Nakonečného, Výrosta a dalších. Tito autoři jsou pro mou práci stěžejní.

Cílem této práce „Vliv náboženské spirituality klienta na sociální fungování“ je odpovědět na otázku „Jak vnímají vliv spirituality osoby bez přístřeší, které navštěvují setkání sdružení Komunity, na jejich sociální fungování?“

1 Spiritualita

Specifický stav vnímání vztahu k božství, nadosobnímu ideálu, pospolitosti či veškerenstvu, odrážející se ve vztazích jedince k jiným lidem. (Říčan. 2007) Spiritualitu na rozdíl od religiozity nevážeme na náboženské společenství, ale na formu víry bez přináležitosti k organizacím. (Hill et all. 2000)

1.1 Spiritualita a její dělení

Spiritualitu dělíme na spiritualitu sekulární a posvátnou. Zatímco sekulární spiritualitu vidíme jako snahu o nalezení smyslu života jedince nebo práci s hledáním cest životem, posvátnou spiritualitu popisujeme jako svázanou s bohem, božstvy nebo Bohem, kterou nelze komplexně uchopit. (Carrol, 2001) Takzvaná „sacred“, posvátná spiritualita, se váže k transcendentnu a posvátnu, to je vnímáno jako cosi božského, něco s božským přesahem a absolutní konečná pravda. Oproti tomu existuje pojem sekulární spiritualita, jejímž posláním je hledání smyslu života a událostí každodenního života. V tomto pojetí se spiritualita stává nedílnou součástí života. (Hill et all, 2001) Výzkumy spirituality, založené i na experimentálních designech, ukazují neredukovatelnou roli spirituality v lidském životě, vyvíjejíc postupy používání spirituálních sil. (Nielsen, Johnson, 2001) Spiritualitu můžeme vidět jako zvláštní druh motivace, jako biologické předpoklady o hloubání v oblastech hluboké přirozenosti naší existence. (Newberg, Walldman, 2008) Kognitivní vývojová psychologie podle Johnsona a Boyatzise říká, že jedinec se rodí s přirozeným sklonem k duchovní zkušenosti a smyslem pro poznání své spirituality. (Johnson, Boyatzis, 2006) Allport označil spiritualitu za funkční autonomní sílu. *„Tato autonomní spiritualita se již neprojevuje jako archivování minulosti, nebo překrucování toho co se děje, tak jak by si to přály naše egocentrické motivy. Setkáváme se s ní v její zralé formě jako s magnetem, který je sám svůj a vybízí jiné touhy a žádosti, aby se chovaly tak, jak se chovat mají.“* (Allport, 1950, str. 64) Konzistentní spiritualitu vidíme tehdy, jsou-li podněty, které spiritualitu ovlivňují, přizpůsobované tomuto celku. Jedná se například o životní události, které jsou vykládány právě prostřednictvím tohoto celku spirituality. Fragmentární spiritualitu vidíme jako spontánní přijímání podnětů a jejich přijímání skrze spirituální vnímání, ale nekombinuje je do velkých celků. Explicitní zdroje spirituality čerpají hodně z tradic jednotlivých nenáboženských celků. Implicitní zdroje spirituality se zakládají především na nevnímání systému skrze spirituální pohled, ačkoli vykazuje explicitně spirituální znaky. (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012) Chápání spirituality

musíme uvést v kontextu moderny a postmoderny, které se podílí na myšlenkovém ukotvení autorů odborných textů, tak jedinců, kteří v těchto podmínkách žijí a vnímají své okolí skrze tyto poměrně odlišné individuální pohledy na svět. Modernou nazýváme pojetí života, které nelegitimizuje přímo vyšší instanci, náboženství, boha, nebo například osud, ale jeho historický design, jako příslib. (Beck, 2010) Postmoderna, jak již název napovídá, nastává „po“ moderně. Přichází s ní změna společnosti, myšlení a vnímání světa jako celku. Ve stále se zkracujících intervalech se společnost stále rychleji mění. Dynamicky se rozrůstají globalizační tendence, mění se pojetí plánování vlastního života a přístup k životnímu stylu. Společnost je stále složitější a více matoucí, zejména pro jedince, kteří stále fungují na principech modernismu. Stejně tak je však matoucí pro nejmladší generace, které hledají směr, ale společnost jej nenabízí. (Beck, 2010) Český duchovnost, představuje osobní způsob vnímání a zacházení s tím co člověka přesahuje, a to bez rámce, či zakotvení. (Baštecká, 2013)

1.2 Formy prožívání spirituality

Formy prožívání spirituality jsou orientované především směrem jedincova náboženství. Úcta je základní prožitek náboženství. Obsahem tohoto prožitku je bázeň, obdiv, touha a odevzdanost. Člověk však může v současné společnosti cítit spíše úzkost, pocity opuštění o Boha. Strach nastupuje, pokud prožitek úcty pozbude obdivu a touhy. Další forma prožívání spirituality jedince je víra a důvěra v dobrotu Boží, štědrost a ochota. Tyto formy prožívání jsou silně pocíťovány v těžkých časech, stejně tak jako naděje a víra v budoucnost, náboženská naděje. Jednou z nejsilnějších forem prožívání je láska – duchovní eros, touha po splynutí s pravdou, krásou a dobrem. Zároveň však forma lidské agapé, participiální Boží agapé. Formy lásky k bližnímu jsou hlavně soucit s lidským utrpením, potěšení ze vzájemné blízkosti, sdílení radosti a nadšení ze společných aktivit. (Jung, 2001) Další formou prožívání spirituality je dojem, že je někdo přítomen. Pojem není sám o sobě spirituálním, často se ale ve spirituální transformuje, je-li jednotlivec přesvědčen o přítomnosti Boha. (Heiler, 1961)

Na prožívání lásky navazuje další z forem, která se zakládá primárně na prožívání lásky, víry a naděje. Tedy pokoj a stav vnitřního klidu. Avšak je zde rozdíl mezi pojmy v různých náboženských směrech. Například v definici, která spadá pod pokoj spojený se stavem nirvány, jde o pokoj oproštěný od žádostivosti a od materiálna. Naproti tomu máme pojem pokoj v pojetí prorocko-evangelijním, kde jde především o jistotu odpuštění hříchů a Boží milosti. Formou spirituality je také forma prožívání radosti a radostných zážitků,

nutkání je sdílet. Nutkání sdílet můžeme taky chápat v misijním slova smyslu, kdy každý nově získaný věřící je oporou misionářovy víry.

Další formou prožívání spirituality je všudypřítomná pokora. Jinou je prožívání spirituality jako prožívání svobody, vnímané jako touha po absolutní svobodě a volnosti ve vztahu k okolí. Stejně tak další, jako prožívání vděčnosti běžného citu, který nachází v náboženském životě velké uplatnění, spolu s vnímáním inspirace jako náhlého poznání souvislosti v kosmických a širokých rozměrech. Další formou prožívání spirituality je náhlý vhled či vnuknutí, tedy rychlý přerod myšlení a rozšíření obzorů v návaznosti na spirituální prožitek. Mezi další formy patří subjektivní jistota konkrétní Boží vůle pro rozhodování v životních situacích, zde jsou možné rozdíly mezi vyznavači, kdy jednotlivci rozhodují rozumem, ale mohou se i v jednoduchých či závažných životních situacích rozhodovat podle Boží vůle. Další z forem jsou zkušenosti vyslyšených modliteb. Stane-li se brzy po pronesené modlitbě to, za co se člověk modlil, prožívá modlitebník ujištění v Boží existenci. (Jung, 2001) Smysl života – prožívání smyslu života k náboženství a spiritualitě neodmyslitelně patří, avšak jako pojem je těžko definovatelný. Problémem moderního člověka je především ztráta smyslu života. Mezi další formy patří čistota, jako více než reálný stav, je zde myšlena duchovní metafora. Pocit viny z etického úhlu pohledu, jenž jedinec považuje za špínu a také je spojen se sexuální čistotou. Forma pravdy, nebo také zaujetí pro pravdu jak náboženské, tak filosofické. Další formou jsou radosti člověka, jemuž se dostalo možnosti vidět pravdu. Také jako osobní pravdivost ve vztahu k ostatním lidem a možnost být vůči ostatním lidem otevřený ve vyznání z hříchů. Mezi další formy patří touha po osobní dokonalosti, kdy jedinec touží po osobní dokonalosti, je typickým znakem nábožensky aktivního člověka. (Jung, 2001) Motivace jedince je z většiny vázána na hledání smyslu života, kdy jedinec zkouší různé způsoby, jak touhu po smyslu života v moderní společnosti naplnit. Podle Frankla ale jedinec ztrácí schopnost vnímat svoji širší a hlubší podstatu a stává se objektem sám sobě. Jedinec tak degradoval sám svou existenci na koleso v systému, nehledá svůj smysl a ztrácí potřebu jej objevovat. Důsledkem ztráty širšího vědomí existence životního smyslu se jedinci i společnosti stávají zranitelnějšími k vlastní nepřekročitelné konformitě. (Frankl, 1996) Problematika duchovna se nezjevuje pouze v kombinaci s určitým problémem. Smysl života se skládá ze subjektivní a objektivní složky. (Frankl, 1997)

1.3 Spiritualita a její vztah k náboženství

Analytické nástroje podle Smarta umožňují studovat náboženství a jeho funkční ekvivalenty prostřednictvím metodické reflexe sedmi dimenzí, které jsou charakteristické pro náboženský vztah ke skutečnému. Jedná se o sedm dimenzí, mezi něž řadí svaté obřady, svaté nauky, svaté příběhy, svaté prožitky, svatá přikázání, svaté společenství a svaté předměty. Pokud nějaký nenáboženský jev vykazuje podobné definiční znaky jako náboženství, můžeme konstatovat, že jde o funkční ekvivalent náboženství, tedy zhruba řečeno, že zkoumaný jev je pro jedince tím, čím je pro nábožensky praktikujícího člověka jeho náboženství. (Smart, 1996) Západní společnost dnes pravděpodobně sdílí představu o snaze člověka zajistit si štěstí skrze náboženství. Předjetí neštěstí či jej zvládat, rozumět mu a vyrovnávat se s ním, najít skrze náboženství jeho smysl. Prostor pro duchovní potřeby a zdroje zůstává i dnes stejně otevřen. Pojem „náboženství“ se plně nekryje s pojmem „duchovno“. Stejně tak vymezení pojmu „náboženství“ a „spiritualita“ je složité. (Baštecká, 2013) Definovat náboženství můžeme jako nadpřirozenou sílu či jako prožitek přítomnosti transcendentní síly, kdy součástí náboženství jsou sociální rituály uzpůsobené s respektem k nadpřirozené síle, kterou prožívá komunita určitým způsobem. (Hill, et al. 2001) Posvátná spiritualita je vytvářena vnímáním posvátnosti a způsobů, kterými se tento vztah vůči jedinci projevuje. Spiritualita je však u různých jedinců odlišná a co některý člověk může mít jako součást osobnosti, jiný může zcela absentovat. (Vojtíšek, Dušek, Motl, 2012)

E. Durkheim definoval náboženství jako jednotný systém víry a praktik, které se vztahují k posvátným věcem. Posvátným věcem, které jsou odtažité, či zakázané. Jde o systém věroučných praktik, které sjednocují vyznavače v morálním společenství, které nazýváme církev. Jde o jednu z nejrozšířenějších definic v kontextu sociologie. (Durkheim, 2002)

Erich Fromm definuje náboženství jako systém myšlení sdílený určitou skupinou. Z výzkumů Fromm odvodil dvojí náboženství: autoritářské a humanistické. V autoritářském pojetí jedinec spíše kapituluje před mocí, která jej přesahuje. Jedinec se vzdává vlastní hodnoty a integrity svých citů, jelikož základní ctností je zde poslušnost. V této formě získává jedinec slabou jistotu, že se stal součástí společnosti a je chráněn před smrtí. Humanitářské pojetí (sledované v židovsko-křesťanské tradici, ale i buddhismu a taoismu) ukazuje jedince obdarovaného pocitem sjednocení s veškerenstvím, jedince osvobozuje. V tomto pojetí je Bůh projevem vnitřního Já. (Fromm, 2003)

Funkcionalisté zastávají názor, že náboženství není to, co za náboženství považuje většina lidí, ani co se jako náboženství samo označuje, ale sociokulturní systém, který plní určité náboženské a spirituální funkce. Umožňuje orientaci člověka ve světě, sebepřesah člověka a vědomí té nejvyšší důležitosti, produkuje skupiny, které jsou samy o sobě přesvědčené o své nadřazenosti. (Nešpor, Lužný, 2007)

1.4 Křesťanská spiritualita

Křesťanská spiritualita se protíná s životními skutečnostmi a hodnotami, které umožňují fungování s prvky praktické aplikace víry ve formě například modliteb, kontemplací a svátostí skrze působení Ducha svatého. Křesťanská spiritualita dostala své zakotvení v praxi v rysu trinitárním, kristocentrickém, biblickém, liturgickém a ekumenickém. Znamky, kterými se vyznačuje soudobá spiritualita, jsou spiritualita jako základní volba a významný obzor existence, spiritualita jako zkušenost o Bohu, spiritualita jako angažování ve světě, osvobozující spiritualita a pospolitá spiritualita. Spiritualita jako základní volba a významný obzor existence je termín, který můžeme rozvést jako nový pohled na spiritualitu, která může být dostupná každému, kdo je otevřený a žije podle svých pravých rozměrů. Spiritualita jako zkušenost o Bohu se zabývá dnešním člověkem a jeho postoji vytvářenými v prostředí přírodních věd, které vytvářejí potřebu věřit prokazatelnému a důvěřovat zkušenosti. Jedinec sám sobě musí prokazovat fakt, že víra není suchým abstraktem, ale spojujícím faktorem života. V postmoderní době se přístup k Bohu mění, svět je daný a odevzdaný společnosti, proto je v takovém světě komplikované najít stopy Boha. Spiritualita jako angažování ve světě je snaha zabránit rozdělování lidského života na život světský a duchovní, kdy je náboženství jen částí a přepychem, je třeba, aby náboženství bylo součástí obyčejných všedních záležitostí, nikoli výjimkou. Osvobozující spiritualita se pokouší umístit nového člověka v novém světě. Pospolitá spiritualita pak vytváří komunity a společenství v současném životě. (Slovník spirituality, 1999)

2 Sociální fungování

Koncept sociálního fungování je pro tuto bakalářskou práci stěžejní vzhledem k tomu, že ve výzkumné otázce se ptáme na to, jak jedinci vnímají vliv spirituality na své sociální fungování.

2.1 Funkcionální pojetí v pojetí životní situace

V sedmdesátých letech rozpracovala Bartlettová funkcionalistický, moderní pohled na životní situaci a ovlivnila tím řadu teorií a pohledů, které po ní následovaly. Ukázala na tíživě problematický vztah člověka a jeho životního prostředí. Zásadním problémem se stalo očekávání, která klade prostředí na jednotlivce. (Nakonečný, 2009) Jádrem konceptu je představa člověka a prostředí v trvalé interakci, kdy prostředí klade na jedince určité požadavky, například skrze formulovaná očekávání, definování sociálních rolí nebo vymezování kulturních norem, a člověk je nucen na tyto požadavky nějak reagovat. Takzvaně zdravými a bezproblémovými interakcemi se jeví ty, při kterých panuje rovnováha jedince s prostředím. Pokud je však rovnováha rozkolísána, zapříčiní problém. Zatímco někteří lidé jsou schopni si s problémem poradit sami či s pomocí blízkých osob, jiní tuto schopnost nemají a situaci trvale nezvládají. (Navrátil, Musil, 2008) Faktory, které funkcionalistické pojetí sociální situace ovlivňují, jsou: vlastnosti klienta, očekávání ze strany sociálního prostředí, podpora v sociálním prostředí a interakce mezi očekáváním sociálního prostředí a schopností klienta je zvládat. (Musil, Šrajer, 2008) Funkcionální pohled na životní situaci vnímá tuto životní situaci jako boj o přežití v jedincově prostředí a zahrnuje snahu o nápravu této situace pomocí normalizace jeho stavu vůči okolí. V moderní době může jedinec svou mírou svobody vybírat a volit mezi systémy a částečně i svými povinnostmi. Termín sociálního fungování je spjat s funkcionalistickým paradigmatem a v době postmoderní jej můžeme nahradit termínem reflexivní životní zvládání. To obsahuje čtyři celky: reflexivní životní zvládání, životní situaci, životní plánování a životní očekávání. (Navrátil a kol. 2001) Životní situaci chápeme jako komplex faktorů, které musí být posouzeny individuálně. Je vnímána jako komplexní a vícerozměrná a její posuzování je hledáním obrazu o životní situaci klienta, kterému má být v tom konkrétním kontextu nabídnuta pomoc. Životní plánování jako nový přístup k sociální práci reaguje na vnitřní úzkost člověka v prostředí postmoderny, aby mu pomohlo reflektovat a hledat odpovědi na jeho otázky a podpořilo vytváření vlastního života navzdory obtížím s tím spojených. Životní očekávání chápeme jako proces, kdy člověk má

vůči svému okolí a prostředí požadavky. Nároky prostředí a očekávání jedince vytváří dynamické napětí. (Navrátil a kol. 2001)

Pro reflexivní životní zvládání je klíčová schopnost životního zvládání, které je procesem vytváření života, jehož tvůrcem se stal člověk, respektive jedinec. Popisuje trajektorii vztahu člověka a jeho prostředí. Toho, jak prostředí klade na jedince určité nároky a jedinec je nucen na ně reagovat. (Navrátil a kol. 2001) Koncept sociálního fungování vznikl v kontextech funkcionalistického myšlení doby raně modernistické. Jedinec je pod normativním sociálním očekáváním, které v interakci s ním zvládá, či nikoli. Dnes je třeba konceptu dát nový rozměr, a to kvůli postmoderním poznatkům, které pozdně moderní doba přináší. Patří mezi ně například zpochybnění některých sociálních struktur, vliv socializačních struktur se přeorganizoval a zeslábl, zatímco nastupují některá jiná očekávání. (Navrátil a kol. 2001)

Svět moderny je nad individuálními aktivitami a osobním angažmá, je plný rizik, které mohou vyústit až ve stav popsáný jako krize. Proniká jak do osobní identity, tak do pocitů. Proměna sociálních poměrů v postmoderní době souvisí především s globalizací a, v závislosti na ní, s jiným pojetím identity. Intimní aspekt osobní roviny života se váže úzce na sociální spojení širokého rozsahu. Úroveň časoprostorové vzdálenosti je v postmoderní době tak vysoká, že lidské vnímání sebe sama, tedy lidské „já“ a společnost, jsou propojeny v globální rovině. Některé postmoderní faktory ovlivňují osobní identitu a její vztah k moderním institucím. (Giddens, 1991) Koncept sociálního fungování moderny odráží způsob, jakým fungoval funkcionální svět moderní doby. Základní tezi Bartlettové lze i přes její stáří aplikovat i dnes, ovšem musíme vzít v úvahu, co přinesla pozdně moderní éra. Objevila se nová očekávání, které klade prostředí na klienta. Svět pozdní modernity se tyčí nad rámec individualit a osobních angažovaností, objevují se nová rizika a nebezpečí, souhrnným názvem krize. Ať už krize dočasná, nebo dlouhotrvající, až trvalý bezvýchodný stav. (Navrátil a kol., 2014) V postmoderní době má na utváření osobních názorů jedince vliv jak tradiční pojetí světa nebo tradiční autorita, například náboženství, tak zároveň při konstrukci individuální identity stojí tradiční instituce v opozici vůči novým hlasitějším konceptům, hlavně globálnímu světu a médiím, internetu a televizi. Názory člověka jsou tak formovány kaleidoskopicky, mísí se zde jak informace podložené vědou, tak informace podbarvené mýtem a popularizovaná neověřitelná fakta. (Giddens, 2003)

Člověk je podroben normativnímu sociálnímu očekáváním, které v interakci s ním zvládne, či nikoli. Dnes je třeba koncept přehodnotit kvůli poznatkům, které přinesla

postmoderní éra, zpochybnění významových sociálních struktur platných pro dobu moderny. (Navrátil a kol. 2014) Pozdní modernita, viděná v souvislosti s pozdní globalizací a viděním osobní identity, vnímání „já“ a společnosti, se v období postmoderny přiblížily v globálním prostředí. Různé faktory pak ovlivňují vztah k osobní identitě a zejména k institucím. Postmoderna proměnila vnímání vnějšího prostředí na původce rizik a nebezpečí, zatímco životy se staly více individualistickými. (Giddens, 1991)

2.2 Životní situace

Životní situace se v běžné řeči dá definovat jako nešťastná životní konstelace životních okolností. V sociální práci má pojem specifitější význam opřený o pojem sociálního fungování. (Bartlett 1970, in Navrátil, 2001) Jde o označení interakcí, které probíhají mezi nároky sociálního prostředí a lidmi. Nároky prostředí životní situaci značně ovlivňují a je nutné odlišovat, jak schopnost jedince řešit problémy (copingovými) mechanismy, nároků sociálního prostředí, ve kterém je usilováno o řešení problémů. (Musil, Šrajer, 2008)

Faktory, které ovlivňují životní situaci, jsou vlastnosti klienta, očekávání sociálního prostředí, podpora v sociálním prostředí a interakce mezi očekáváním sociálního prostředí a schopnostmi jedince je zvládat. Těžištěm je v tomto případě zejména zápas člověka o přežití v jeho sociálním prostředí. (Musil, Šrajer 2008)

2.3 Sociální fungování

Koncept sociálního fungování podle Bartlettové. Pojem „sociální fungování“ je pojmenováním interakcí mezi prostředím a lidmi skrze určité požadavky. Zahrnuje vnímání schopností jednotlivců zvládat a řešit sociální úkoly, z čehož vychází hlavní myšlenky, kterými jsou lidské zvládání sociálních úkolů a tlaky a požadavky prostředí. Tyto hlavní myšlenky se spojují v konceptu „sociální interakce“. Lidé a prostředí neustále interagují a ovlivňují se. Prostředí klade na člověka požadavky a pokud člověk tyto požadavky nezvládá, poskytuje pomoc sociální pracovník, bez ohledu na to, zda problém vygenerovalo příliš nezvladatelné prostředí, či je na vině sám klient. (Bartlett 1970, in Navrátil 2001) Termín sociální fungování se týká dynamické stránky životní situace, a to napětí jedince v prostředí. Je to důležitá část popisu životní situace, stejně jako její statická část. (Navrátil a kol. 2014)

2.4 Prvky a systémy

Prvky a systémy životní situace bereme jako funkcionální obraz životní situace, kdy je třeba vzít v potaz i ohraničující znaky, jako jsou pohlaví, věk, zaměstnání, počet dětí a jiné. (Navrátil a kol, 2014) Životní situace má 4 generální dimenze: fyziologickou, psychologickou, sociální a noogenní. Životní situace je tedy mnohorozměrná. (Navrátil a kol. 2014) Obvyklým úkolem sociálního pracovníka v rámci funkcionalistického pojetí sociálního fungování je pomoc klientům porozumět tomu, co po něm vyžaduje jeho role vůči společnosti a jak na to patřičně reagovat. Funkcionalistický přístup k životní situaci a jeho samotný pojem funkce je vztahem člověka a jeho sociálního prostředí v kontextu pozdně moderní éry, není úplně funkčním vztahem ve smyslu plnění úkolů nebo funkcí jedincem. (Navrátil a kol. 2014)

Mezi přesnější určení prvků a systémů, které je třeba vzít u jednotlivce v úvahu při posuzování životní situace, patří několik situací a základních elementů, jako jsou v první řadě věk, pohlaví, stav a složení domácnosti, ve které jedinec žije. Dále pak rodinná struktura a vztahy, například mezi biologickými dětmi, nevlastními dětmi a rodiči. Je důležité vzít v úvahu zaměstnání jednotlivých členů domácnosti nebo jednotlivce, postavení v zaměstnání a jeho charakter. Dalším důležitým elementem jsou sociální aktivity a zájmy, například koníčky a způsob trávení volného času, jako i členství ve formálních skupinách, církvích, sdruženích či politických stranách. Důležitým faktorem jsou zdroje podpory v sociálních interakcích, mezi lidmi a mezi lidmi a komunikativními systémy. Stejně tak jsou důležité způsoby využívání formálních zdrojů, sociálního zabezpečení nebo základní lékařské péče, ale také neformálních zdrojů, mezi které můžeme řadit například rodinu, příbuzné, přátele, sousedy a svépomocné skupiny. (Sheafor, Horejsi, 2000) Při posuzování životní situace je třeba se zaměřit na kompletní seznamy prvků a systémů, které jsou v případě daného klienta obsaženy, jaké jsou jejich vlastnosti a jakým způsobem se projevují, v jakých rolích ve svém životě jedinec vystupuje a jakou sám klient těmto faktorům dává váhu a důležitost pro jeho vlastní životní situaci. (Navrátil a kol, 2014)

3 Sociální vnímání

„Obsahová oblast sociálního poznání obvykle řeší, jak člověk poznává sociální realitu, která jej obklopuje, svůj sociální svět. Jde o poznávání lidí, jednotlivců, skupin, interpersonálních vztahů, interpersonálních situací.“ (Výrost, Slaměník 1997, str. 99)

Pojem vnímání je lidskými smysly zprostředkované chápání objektů a jejich vlastností. Vjemy, které jsou základní jednotkou vnímání, se vytvářejí v mozku. Funkce vnímání v životě jedince jako obrazů světa a jeho kognice nám pomáhají se v tom světě orientovat. (Výrost, Slaměník 1997)

V pojetí sociálního vnímání dlouho dominoval behaviorismus orientovaný na externě objektivně pozorované jevy. Šedesátá léta pak přinesla koncepce a modely zpracovávání informací z okolí. Jako užitečná se při studiu sociálního vnímání ukázala paradigma zpracovávání informací, která se orientovala i na studii komplexních procesů poznávání sociálních jevů a objektů. Současný stav sociálního vnímání se zaměřuje na modely asociativní a konstruktivistický. V asociativním modelu sociálního vnímání figurují kognitivní jednotky známé jako nody, pospojované asociativními dráhami. Nody jsou brány jako poznatky, pojmy, vlastnosti či črty. Zhruba od nejmenších, po nejdůležitější, jako jsou například schémata. Asociativní spojovací dráhy jsou klasické principy asociací, například podobnost, frekvence, principy nebo formy. Konstruktivistický model bere především konstrukt poznávání poznávajícím. Jeho teoretickými konstrukcemi jsou organizované celky, nikoliv jednotlivé elementy. Těmito konstrukcemi jsou schémata, stereotypy, protokoly, scénáře a další, na jejichž základě se pak staví proces a průběh poznávání. (Výrost, Slaměník 1997)

3.1 Struktura sociální kognice

Pro tuto bakalářskou práci jsem vybrala struktury podle Fiskeové z důvodu větší obsažnosti struktur, díky kterým respondenti budou moci lépe odpovědět na základní výzkumnou otázku. Dále se strukturám věnuje Nakonečný.

V sociální kognici se setkáváme se schémata lidí či vlastností a s předpoklady o jiných lidech. (Výrost, Slaměník 1997) Strukturou sociální kognice podle Fiskeové jsou schémata osob, schémata self, schémata událostí, schémata rolí a procedurální sociální schémata. (Fisc, Taylor, 1989)

Schémata self vyjadřují pojetí sebe sama vůči okolí. Vymezuji zpracovávání informací o jedinci samotném tím, že zvyšují citlivost u vnímání významově relevantních

schémat, zejména v rámci egovztažnosti. (Fisce, Taylor, 1989) Do studia interakcí je třeba zahrnout i pojmy jako jsou například životní prostor, percepce, příčinnost, náležité city, nebo zejména koncept „person perception“, vnímání osoby, který je klíčovým, neboť určuje vztahování jedince k druhým. (Nakonečný, 2009) Sebepojetí je základem lidského já, souhrnem pocitů větší či malé spokojenosti a nespokojenosti se sebou, sebedůvěry, sebeúcty a vlivu. Sebepojetí je uvědomováním si vlastních osobnostních charakteristik, a to zkráceně či stylizovaně, v rámci vytváření dojmu u druhých. Ze sebepojetí vyrůstá charakter člověka, konstrukce zásad a mravních postojů. (Smékal, 2002)

Schémata osob jsou kategorizovaná pojetí druhých lidí umožňující laickou identifikaci osob. Zařazování druhých lidí, které umožňují klíčování a identifikace, s nimiž se jedinec setkává. (Fisce, Taylor, 1989) Typické poznatky o jedinci, které umožňují a kategorizují jiné osoby a pomáhají si je pamatovat. Schémata obsahují poznatky o osobnostních vlastnostech a jejich vzájemné celky. (Výrost, Slaměnik 2008) Při posuzování záleží na interpersonální citlivosti jedince, která pramení ze zkušenosti, sociální inteligence, šířky pocitů a vztahů k sobě samému, emocionální stability a objektivních hledisek osoby. (Kot'a, Trpišovská, Vacínová, 2013)

Schémata rolí je normované jednání a chování utvářené například z hledisek věku, pohlaví, zaměstnání, rasy či skupinové příslušnosti. (Fisce, Taylor, 1989) Schémata rolí jsou mentálními strukturami lidí, kteří náleží konkrétním sociálním skupinám. Například role rodiče nebo učitele. Problém v tomto případě nastává, když jedinec není schopný použít schéma role, které má, a používá jiné. (Výrost, Slaměnik 2008)

Schémata událostí jsou znalosti typických návazností v typických sociálních situacích, které umožňují rozebírat jejich vyznění a předpovídat jejich vývoj. (Fisce, Taylor, 1989) Schémata událostí jsou souborem typických událostí a scénářů s dějovou linií a příběhem. (Výrost, Slaměnik. 2008) Sociální události a jejich vnímání znamená vnímání druhé osoby skrz situační kontext, nebo nezúčastněné pozorování jevů. (Nakonečný, 2009) Událost je krátkodobý či přerušovaný krátkodobý děj, který narušuje každodenní chod života jednotlivce. (Velký sociologický slovník, 1996)

Procedurální sociální schémata jsou pak pravidla umožňující vzájemné propojování informací. (Fisce, Taylor, 1989)

Vnímání sociálních situací je fenomén, u kterého je důležité znát situační kontext, kdy význam situace je důležitý, avšak každý jedinec a účastník ji může vnímat jinak. Každý jedinec, který se v situaci nachází, definuje její význam rozličně, což vede ke kooperaci nebo ke konfliktu mezi jednotlivými stranami. Sociální situací tedy myslíme

vnímání druhých osob zasazených do sociálních dějů a o vnímání sociální scény. (Nakonečný, 2009)

3.2 Sociální vliv

Protože jednotná definice termínu vliv není k dispozici a v odborných textech se často nekonceptualizuje, rozhodla jsem se vycházet z pojetí vlivu v kontextu sociální psychologie.

Zde rozlišujeme dva druhy sociálního vlivu, a to neformální vliv a formální vliv. Oba druhy vlivu se formují na základě sociálních závislostí. Neformální vliv je vlivem v úzkém kruhu, základem jsou pocity lásky či obdivu. Formální vliv závisí zejména na interakci mezi jedincem a lidmi majícími sociální moc, která je opravňuje trestat a odměňovat. Z toho plynou egovztažné zážitky, interakce s individuálním významem, kterého dosahují v rámci sociální závislosti. (Graumann, 1969) Výše zmíněná neformální a formální sociální moc dále znamená, že odměňovat a trestat mohou i osoby, ke kterým máme blízké vztahy, ale skrze vnímanou důležitost osob, které příjemné a nepříjemné věci způsobují z nadřazené pozice ve snaze formovat jedince. (Nakonečný, 2009)

4 Osoby bez přístřeší

Pro výzkum mezi klienty bez přístřeší je třeba definovat pojem osoba bez přístřeší a vztah jedince v tomto prostředí klientů bez přístřeší.

Bezdomovectví je jev, jemuž předchází ztráta bydlení, životních jistot a společenské vyloučení. Je to situace zasahující všechny oblasti života. Tento pojem lze vymezit úzce, zasahující pouze osoby přežívající bez střechy nad hlavou a jak o těchto osobách mluví legislativa, nebo široce, v tom případě obsahující například i formy potenciálního bezdomovectví. (Průdková, Novotný, 2008)

4.1.1 Základní typologie bezdomovectví

Zjevné bezdomovectví je nejnápadnější, avšak poměrně malá část osob bez přístřeší. Reakcí laické veřejnosti k nim bývá strach, odpor a nedůvěra. Jsou na první pohled rozeznatelní, například zapáchají, mají znečištěné oblečení a nosí s sebou zavazadla, ve kterých mají veškerý majetek. Zdržují se na veřejných místech a jsou častými uživateli nějakých forem sociální pomoci. Společnost je často konfrontována pouze s tímto typem bezdomovectví, a proto vznikají mylné představy a předsudky zhoršující tento jev. (Průdková, Novotný, 2008)

Skruté bezdomovectví je jev, kdy jedinec není na první pohled tolik odlišitelný od většinové společnosti. Tito lidé tají svůj způsob života a skrývají problémy. Často opovrhují zjevnými bezdomovci a vymezují se proti nim. (Průdková, Novotný, 2008)

Potenciální bezdomovci jsou lidé, kterým hrozí bezprostřední ztráta bydlení, protože se nacházejí v situaci, kde hrozí ztráta bydlení. (Sborník konference, Olomouc, 2010)

4.2 Spiritualita a osoby bez přístřeší

V českém jazykovém kontextu není k tématu vzájemného vztahu bezdomovectví a spirituality mnoho prací. Práce autorů Kalvas a Káněte se věnuje především Deprivační teorii u osob bez domova a otázce, zda zvyšuje religiozitu vyšší míra této deprivace. Deprivace u bezdomovců je vyšší než v běžné populaci. Jsou tedy z pohledu deprivační teorie pravděpodobnými adepty, kteří by mohli využít náboženství jako kompenzaci v případě určitých situací. (Fabricatore, Handal, Rubio, Golmer, 2004, in Kalvas, Váně, 2017) Ve výzkumu, který provedli v roce 2017 v rámci práce věnující se otázce, zda zvyšuje religiozitu míra deprivace, Kalvas a Káně ověřovali, má-li zvýšená míra deprivace

nějaký vliv na zvýšenou religiozitu jednotlivců. Z práce vyplývá, že vztah mezi zvýšením religiozity u bezdomovců není prokazatelný. (Kalvas, Káně, 2017)

5 Metodologické zakotvení výzkumu

V této bakalářské práci jsem se rozhodla pro výzkum kvalitativní z hlediska zvolené základní výzkumné otázky a tématu, na které v České republice nejsou dělány výzkumy, takže nemůžeme pomocí kvalitativního výzkumu ověřovat nějakou teorii v praxi u lidí bez domova. Zajímaly mne individuální interpretace zkoumaného jevu u lidí bez domova. Zvolenou metodou analýzy dat je zde diskursivní analýza. (Hendl, 2016)

5.1 Etika výzkumu

U výzkumu je třeba dodržovat jisté zásady, týkají se zejména otázek ohledně nezletilých respondentů, aktivního a pasivního souhlasu se studií, zatajením informací po čas výzkumu, svobody odmítnutí a anonymity. Mezi zásady etického výzkumu patří, že je třeba získat informovaný a poučený souhlas, že se osoba zúčastní studie. Studii lze samozřejmě dobrovolně ukončit v jakémkoli stádiu. Identita v ideálním případě není známa u žádného z respondentů. Kvalitativní výzkumník musí řešit etické otázky, včetně nových problémů, které jsou výsledkem tohoto typu výzkumu. (Hendl, 2016) Všichni respondenti souhlasili se zpracováním údajů v této bakalářské práci formou ústního souhlasu.

5.2 Metoda sběru dat

Kvalitativní sběr dat empirického výzkumu tvoří metody jako naslouchání, vyprávění, kladení otázek a získávání odpovědí. Dotazování zahrnuje různé typy rozhovorů, dotazníků, šál a testů. Metody můžeme použít samostatně nebo v kombinaci s jinými metodami. Máme několik druhů rozhovorů: strukturovaný, otevřený, polostrukturovaný, neformální, narativní, s návodem, epizodický a skupinový. (Hendl, 2016)

Dvě krajní formy dotazování, a to dotazníky s pevně danou strukturou otázek, které jsou uzavřené a vyplňované samostatně či s dopomocí, a dále forma volných rozhovorů, kde není přesně stanovená struktura, a které mají mnohdy podobu jen volného vyprávění, jsou vyplněné ještě střední cestou v podobě rozhovoru strukturovaného, který je pružnější a vyznačuje se definovaným účelem a osnovou. (Hendl, 2016)

V této práci byl použit polostrukturovaný rozhovor, ten obsahuje seznam otázek, nebo téma, které musí tazatel probrat během rozhovoru. Je na tazateli, jaké bude pořadí

jednotlivých otázek. (Hendl, 2016) Tento typ rozhovoru byl v práci použit z důvodu, že poskytuje větší flexibilitu a pro tuto bakalářskou práci a její téma vyhovoval nejvíce.

5.2.1 Operacionalizace

Pro polo-strukturované rozhovory bakalářské práce byla stanovena základní výzkumná otázka: „Jak vnímají vliv spirituality osoby bez přístřeší navštěvující setkání Komunity na jejich sociální fungování?“

Vedlejší výzkumné otázky jsou:

1. Jaký je vliv schémat self klientů skrze jejich pojetí spirituality na jejich sociální fungování?
2. Jaké jsou role klientů vůči společnosti pod vlivem spirituality na jejich sociální fungování?
3. Jak ovlivňuje spiritualita vnímané události sociálního fungování?
4. Jak schémata osob ovlivňují klienta skrze jeho spiritualitu na jejich sociální fungování?
5. Procedurální sociální schémata a jejich ovlivnění klientovy spirituality v rámci sociálního fungování?

Otázky do rozhovorů vztažené k vedlejším výzkumným otázkám:

- 1) Jaká jsou schémata self klientů skrze jejich pojetí spirituality na jejich sociální fungování?
  - a) Jak je pro vás osobně víra důležitá?
    - a. Jak byste se popsal/a jako bytost?
- 2) Jaké jsou role klientů vůči společnosti pod vlivem spirituality na jejich sociální fungování?
  - a. Jak vás vidí jako člověka lidi, kteří vědí, že jste věřící?
    - i. Pokud ano, tak co na vás vnímají primárně?
    - ii. A co si o tom jejich názoru myslíte?
  - b. Jaké nároky na vás klade vaše víra vůči jiným lidem? Nebo situacím?
  - c. Jak si myslíte, že by se mělo vůči vám okolí chovat?
- 3) Jak ovlivňuje spiritualita vnímané události sociálního fungování?
  - a. Jak vaše víra ovlivňuje váš způsob života?
  - b. Pokud ano/ ne, tak jak a proč?

- c. Jak ovlivňuje vaše víra to, jak reagujete na určité situace?
  - d. Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?
- 4) Jak schémata osob ovlivňují klienta skrze jeho spiritualitu v rámci jeho sociálního fungování?
- a. Jak posuzujete druhé lidi?
    - i. Co všechno ovlivňuje to, jak se díváte na druhé lidi?
    - ii. Hraje v tom víra nějakou roli?
  - b. Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?
- 5) Procedurální sociální schémata a jejich ovlivnění klientovy spirituality v rámci sociálního fungování?
- a. Jaký má vaše víra vliv na každodenní život?
  - b. Jaké dodržujete nějaké zvyky založené na vaší víře?

Otázky do polo-strukturovaného rozhovoru:

1. Jak je pro vás víra důležitá?
2. Jak byste se popsal/a, jako bytost?
3. Jak vás vidí jako člověka lidé, kteří vědí, že jste věřící?
4. Co jim na vás přijde jako nejvýraznější rys?
5. Co si o tom názoru myslíte?
6. Jaké na vás klade vaše víra nároky vůči lidem nebo situacím?
7. Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?
8. Jak víra ovlivňuje váš způsob života?
9. Pokud ho ovlivňuje tak jak/ pokud ne tak proč?
10. Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?
11. Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?
12. Jak posuzujete druhé lidi?
13. Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?
14. Hraje v tom víra nějakou roli?
15. Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?
16. Jaký má vaše víra vliv na každodenní život?
17. Jaké dodržujete zvyky založené na vaší víře?

5.3 Metoda analýzy dat

„Tento přístup je založen na předpokladu, že proces utřídění, klasifikace a deskripce jsou samy o sobě analytickým postupem a hlubší analýza kvalitativních dat je příliš spekulativní.“ (Miovský, 2006, str. 220) Kvalitní deskripce může mít velkou hodnotu. Může platit, že kvalitní a výstižná deskripce je lepší než nekvalitní a zavádějící interpretace, tento přístup však skýtá mnohá omezení, protože analytické nástroje skrývají velké množství práce s daty a dokáží z těchto dat vyždímat více validních informací, než jakých je možné dosáhnout deskripcí a klasifikací. Deskriptivní přístup chápeme jako první stupeň analytické práce, kvalitní deskripce by měla předcházet interpretaci. (Miovský, 2006)

5.3.1 Postupy deskriptivního přístupu ke kvalitativní analýze

1) Metoda vytváření trsů

Seskupování a konceptualizování výroků do skupin, dělení například podle rozlišení určitých jevů, míst a případů. Tyto skupiny, trsy, by měly vzniknout na základě vzájemné podobnosti mezi identifikovanými jednotkami. Tímto procesem vznikají obecnější kategorie, induktivně zformované kategorie, jejichž zázemí do trsu asociujeme určitými opakujícími se znaky a charakteristickým uspořádáním. Společným znakem trsu je tematický překryv. Prostorový překryv, kdy hledáme popis událostí v určitém prostoru, časový překryv událostí odehrávajících se opakovaně ve stejném čase, nebo personální překryv událostí, odehrávajících se v konstelacích osob. (Miovský, 2006)

2) Metoda zachycení vzorců

Analytický nástroj se základním principem. V datech vyhledáváme opakující se vzorce, které zaznamenáváme, a obecné principy vzorců a struktur, které si odpovídají. Dochází zde k redukci, neboť bohatost pozorovaných jevů je nahrazena vzorcem, a to na základě podobností či odlišností. Probíhá koherentní „příběh“ o průběhu jevu a výzkumník konstruuje svou představu daného jevu opakováním podstatných částí vzorce v konkrétních případech. (Miovský, 2006)

3) Metoda užívání metafor

Metaforická vyjádření jsou brána jako významný nástroj pro práci s kvalitativními daty. Metoda užívání metafor má mnoho společných znaků s metodou vytváření trsů a metodou zachycování vzorců. Tato metoda ale redukuje a zobecňuje a činí tak přes významové paralely. Metafora má sílu zejména, pokud původní interpretační rámec je skutečně blízký jevu, na který byla použita. (Miovský, 2006)

5.3.2 Výběr vzorku

Výzkum probíhal v průběhu července na setkání organizovaném sdružením Komunita. Šlo o setkání s osobami bez přístřeší, kterému předcházela společná modlitba v kostele následovaná samotným setkáním, při kterém byly klientům nabízeny různé dobrovolné poradenské služby nebo hmotná pomoc.

Z hlediska zaměření výzkumu jsem tuto organizaci volila pro její jasně křesťanský rozměr, kdy bylo tedy nejpravděpodobnější, že většina účastníků budou zároveň věřící křesťané i osoby bez přístřeší. Všechny zúčastněné osoby byly obeznámeny s průběhem výzkumu a se zpracováním údajů pro tuto bakalářskou práci. Výzkum probíhal zcela anonymně. Klienti byli vybíráni tak, aby splnili kritérium dané pro potřeby výzkumu, tedy osoba bez přístřeší s vyznáním křesťanské spirituality. Všechny respondenti obě podmínky splňují. Proběhlo celkem deset polostrukturovaných rozhovorů, s celkovým rozsahem 17 otázek.

5.3.3 Zhodnocení kvality výzkumu

Kvalitu výzkumné studie můžeme pojmut jako souhrn několika faktorů: toho, kdo a z jaké pozice ji prováděl a zda je to student, profesor, či výzkumník; jakým způsobem, metodami a postupy byla prováděna; pro koho byla prováděna neboli kdo je zadavatel studie; v jakých okolnostech a v jakých kulturně společenských, či jiných podmínkách byla realizována. (Miovský, 2006)

Důvěryhodnost výzkumu je snahou dokázat, že byl identifikován a popsán předmět výzkumu. Existují kritéria, která pomáhají zvyšovat důvěryhodnost studie. Patří mezi ně kritérium dostatečného trvání studie, které zdůrazňuje potřebu delšího časového rámce k tomu, aby se výzkumník přizpůsobil chodu a kultuře skupiny, získal její důvěru a dokázal odhalit falešné odpovědi. Dalším kritériem je analýza negativních případů, účelem tohoto kroku je najít případ, který se nehodí do pracovní hypotézy, případ je pak vyloučen, či je přepracována a reformulována hypotéza. Další z kritérií je konzultace s osobami, které se neúčastní výzkumu a pravidelná diskuze s nimi. Dalším kritériem je kontrola subjektem nebo členy skupiny. Validizace dat i výsledků s členy skupiny. Posledním kritériem je triangulace, kterou využíváme k validizaci teorie, jde o využívání vícero zdrojů a informací. (Hendl, 2016)

Jsem si vědoma, že volený deskriptivní přístup kvalitativní analýzy nemusí být brán jako klasický analytický koncept a jeho výsledek nenabízí novou teorii.

Jsem si vědoma, že jde o můj první výzkum, což mohlo ovlivnit zručnost a praktickou stranu sběru dat i jejich následné analýzy. Během fáze sběru dat je možné že jsem se zapomněla doptat na věci, které mohly být více rozvedeny a mohly podat ještě další rozměr výzkumu. Uvědomuji si, že rozhovory jsou krátké a měla jsem se více doptávat, ale zajímavé otázky, na které by bylo dobré se zeptat, jsem objevila až při následné analýze již získaných dat.

V tomto případě byl výzkum prováděn v rámci jedné organizace, všechny jevy a aspekty jevů byly prováděny v jedné a té samé organizaci.

Jsem si vědoma toho, že rozhovory jsou relativně krátké a je možné, že na toto téma nahlížím pouze povrchem. Téma tedy není zaměřeno na hloubku problematiky, a to z důvodu mého nedostatku praxe v tomto odvětví.

5.4 Průběh výzkumu

Sběr dat probíhal v červenci 2018 a z etických důvodů probíhal celý anonymně. Pro výběr osob do výzkumu bylo třeba zodpovědět ověřovací otázky, které ukázaly, zda je jedinec osobou bez domova a zda se identifikuje jako křesťan. Sběr dat probíhal na setkání pro osoby bez přístřeší, které organizovalo sdružení Komunita, a kterému předcházela modlitba v přilehlém kostele. Všichni respondenti byli informováni o průběhu výzkumu a souhlasili se zpracováním údajů pro tuto bakalářskou práci.

Rozhovory probíhaly formou polo-strukturovaného rozhovoru a byly nahrávány na mobilní zařízení. Data následně byla přepisována a analyzována podle těchto postupů: metoda vytváření trsů, metoda zachycení vzorců.

Respondenti byli velmi ochotní v poskytování rozhovorů.

6 Výstupy výzkumu

V této kapitole shrnuji výstupy vzniklé deskriptivním přístupem ke kvalitativní analýze, které vznikly z rozhovorů s osobami bez přístřeší a analyzuji, zda z nich vycházejí odpovědi na základní a dílčí výzkumné otázky. Rozhovory probíhaly anonymně, všichni respondenti byli informováni o průběhu výzkumu a podali souhlas se zpracováním údajů pro tuto bakalářskou práci. Účastníky rozhovoru jsou Muž 1, Muž 2, Muž 3, Muž 4, Muž 5, Muž 6, Muž 7, Žena 8, Žena 9 a Žena 10.

6.1 Charakteristika klientů zkoumané organizace

Výzkum probíhal na setkání sdružení Komunity s lidmi bez domova. Šlo o akci pořádanou za účelem přiblížit možnost modlitby i klientům bez přístřeší a zároveň jim poskytnout pomoc v jejich situaci skrze laické poradenství a hmotnou pomoc ve formě hygienických potřeb, základních potravin a oblečení. Toto setkání jsem vybrala z důvodu pravděpodobnosti výskytu klientů splňujících kritéria mého výzkumu, tedy spadajících do kategorie osob bez přístřeší a zároveň vyznávajících křesťanskou spiritualitu, která se jevila vyšší u tohoto typu setkání nežli například v zařízeních, která nejsou zajišťována organizací s takto zjevným náboženským kontextem.

Komunita je laické hnutí, které vzniklo v devadesátých letech a v současnosti působí v Praze. Jeho činnost se opírá především o potřebu pomoci chudým, a proto se věnují pomoci lidem bez domova, službě romským dětem a službě seniorům.

6.2 Víra jako funkční motivace

Funkční motivace je uspokojování potřeb jednotlivce vyjadřujících také nedostatky v jeho fyzickém či sociálním bytí. V tomto smyslu motivace podmiňuje účelné chování a udržuje vitální a sociální funkce jednotlivce. Motivace se uplatňuje v chování, které slouží jako prostředek, stává se účelným vlivem učení, které má za výsledek instrumentální vzorce chování. Motivace je klíčový psychologický fenomén chování. Postoje jedince se organizují kolem určitých motivů, které dávají chování psychologický smysl. Porozumět chování druhého člověka znamená identifikovat motivy vedoucí k tomuto chování, které úzce souvisí s hodnotami a osobností daného jedince. To znamená, že při snaze porozumět chování jedince je třeba zároveň porozumět také orientaci jeho osobnosti a jeho hodnotám, a to až do intimní sféry jeho individuálního intimního života. (Nakonečný, 1996)

Všichni respondenti uvádějí na otázku, jak je pro ně víra důležitá, odpověď, která značí určitou míru důležitosti víry v jejich životě. Šest komunikačních partnerů uvedlo, že víra má nějaký vliv na to, jak reagují na určité životní situace. V odpovědích komunikačních partnerů je patrné, že považují víru za motivaci v jejich životní situaci.

Na otázku: „Jak je pro vás víra důležitá?“ odpovídá Muž 7 následovně: *„důležité to je, že jako nabádá člověka k dobremu věcem a dobrému způsobu života, takovému správnému“*. Komunikační partner se odkazuje na chování dobré, anebo špatné, přičemž víru vnímá jako něco, co jej nabádá k jednání v kontextu víry, a to v rámci určitého chování. Stejně tak Žena 8, která na otázku: „Jak je pro vás víra důležitá?“ odpovídá: *„dost, pomáhá mi v těžkých situacích, v nesnázích“*, a tím stejně jako Muž 7 popisuje motivační faktor své křesťanské spirituality, která ji motivuje v čase, který popisuje jako nepříznivý. Muž 2 na stejnou otázku reaguje: *„velmi“*, dále pak Muž 4 uvádí: *„no provází mě životem, takže je“*, Muž 5: *„hrozně moc, pomáhá mi“*, za další Muž 6 odpovídá: *„No jako ano, řekl bych, že dobro v člověku nevznikne jen tak, když to člověk v sobě má i kdyby se u té víry vyskytl, tak se tím nepředělá.“* Dál na otázku: „Jak je pro vás víra důležitá?“ odpovídají Žena 9: *„velmi, pomáhá mi v životě“*, a Žena 10: *„No je, protože mám pocit, že co se má stát stane se, ať chci, nebo ne.“*

6.3 Schémata self

Schémata self jsou pojetím sebe sama vůči okolí a vymezují zpracovávání informací o jedinci samotném tím, že zvyšují citlivost u vnímání významově relevantních schémat, zejména v rámci egovztažnosti. (Fiske, Taylor, 1989) Základem lidského já je sebepojetí. Jedná se o souhrn pocitů větší či malé spokojenosti a nespokojenosti se sebou, sebedůvěry, sebeúcty a vlivu. Sebepojetí je uvědomováním si vlastních osobnostních charakteristik, zkresleně či stylizovaně v rámci vytváření dojmu u druhých. Ze sebepojetí vyrůstá charakter člověka, konstrukce zásad a mravních postojů. (Smékal, 2002)

Schémata self se u komunikačních partnerů liší. Rozdíly vidíme v odpovědích na otázku: „Jak byste se popsal/a jako bytost?“ Čtyři z respondentů popisují sebe sama jako člověka. Muž 3 uvádí: *„obyčejnej člověk“*, komunikační partner Muž 7 pak odpovídá: *„jsem člověk obyčejnej“*, dále pak Žena 9 uvádí: *„jsem člověk“*, a nakonec komunikační partnerka Žena 10 reaguje: *„Prostě člověk, stejná jako všichni.“* Sebepojetí jedince v tomto případě popisuje základ svého já jako lidské, jejich sebe-uvědomělá charakteristika se vztahuje k základu sebe sama jako člověka, či obyčejného člověka s přihlédnutím k osobnostní charakteristice. Komunikační partner Muž 2 podává na otázku: „Jak byste se

popsal/a jako bytost?“ podobně konstruovanou odpověď pouze s tím rozdílem, že pojetí sebe sama jako člověka dále rozvádí a bere ji jako nástavbový dalším pojmům, které uvádí: „*tak v každém člověku je duch, nebo duše*“, tím tedy sebe popisuje jako člověka, dále však používá pojem duše a duch. Duše je termín spíše sekulárního charakteru, jde o představu zvláštní nehmotné substance, dočasně přebývající v těle jedince. (Velký sociologický slovník, 1996) Komunikační partneři Muž 1 a Muž 4 pak zdůrazňují spíše své osobnostní charakteristiky. Muž 1 udává na otázku: „Jak byste se popsal/a jako bytost?“ následující odpověď: „*nějak to moc asi neberu, ale jsem katolík*“, touto odpovědí se charakterizuje jako člověk určitého náboženského vyznání. Komunikační partner Muž 4 pak používá charakteristiku sebe sama skrze své nejvýraznější vlastnosti v odpovědi: „*Tak já se věnuji hudbě, tak se asi vidím jako hudebník, a kdo jsem já, já jsem starej dědek.*“

6.3.1 Koncept člověka

Sebepojetí je základem lidského já, souhrnem pocitů větší či malé spokojenosti a nespokojenosti se sebou, sebedůvěry, sebeúcty a vlivu. Sebepojetí je uvědomováním si vlastních osobnostních charakteristik, zkresleně či stylizovaně, v rámci vytváření dojmu u druhých. Ze sebepojetí vyrůstá charakter člověka, konstrukce zásad a mravních postojů. (Smékal, 2002)

Čtyři komunikační partneři v odpovědích na otázku: „Jak byste se popsal/a jako bytost?“ vypovídají o vnímání sebe sama jako člověka, nebo obyčejného člověka. Jsou to: Muž 3: „*obyčejný člověk*“, Muž 7: „*jsem člověk, obyčejnej*“, Žena 9: „*jsem člověk*“, a Žena 10: „*Prostě člověk, stejná jako všichni.*“ Člověk je chápán jako přirozená bytost vybavená rozumem či duchem, a současně jako článek zákonitě a rozumově určeného kosmu. Z pohledu náboženského vidíme trochu odlišnou definici, a to takovou, která vidí člověka jako mravní bytost odpovědnou Bohu. (Velký sociologický slovník, 1996) Z těchto definic nemůžeme přesně určit, zda se komunikační partneři vnímají jako člověk z pohledu obecného či náboženského. Je možné, že „obyčejný člověk“ je pouze metaforou pro vyjádření obecnějšího rámce osoby bez ulehčujících předpokladů pro život, zároveň je však možné, že vnímání „obyčejného člověka“ je pouze významovou paralelou pro průměr v jedinci známém vzorku populace.

6.3.2 Maslowova pyramida potřeb

Maslowova pyramida potřeb nám udává hierarchii lidských potřeb. Teorie se věnuje pěti základním potřebám tvořícím pyramidu. Dělíme je na dva celky, nedostatkové potřeby a existenční potřeby. Níže položené, nedostatkové, jsou významově silnější a

jejich naplňování je podmínkou vzniku méně naléhavých existenčních potřeb. Nelze to však tvrdit ve všech případech, je dokázáno, že i uspokojování nejvyšších potřeb může v zátěžových situacích, ve kterých je uspokojování nižších potřeb omezeno, naopak používat spíše nejvyšší nadřazené potřeby funkce duchovní nebo estetické. Nedostatkové potřeby jsou potřeby, do kterých řadíme: fyziologické potřeby, potřeby bezpečí a jistot, potřeby lásky, přijetí a sounáležitosti. Fyziologické potřeby jsou potřeby dýchání, regulace teploty, potřeba spánku, vody a příjmu potravy, vylučování a vyměšování a také potřeba fyzické aktivity. Potřebami bezpečí a jistot jsou jistota zaměstnání, příjmu a zdrojů, fyzická bezpečnost, jistota rodiny, zdraví a morální a fyziologické jistoty. Potřebami lásky, přijetí a sounáležitosti myslíme partnerský vztah a potřebu mít rodinu a přátele. Existenční potřeby jsou potřeby seberealizace a sebe-transcendence, z toho potřeba seberealizace znamená potřebu co nejnaplněnější existence a potřeba sebe-transcendence (někdy i duchovní potřeby) naplňuje potřebu duchovního přesahu existence. (Maslow, 2014)

Komunikační partner Muž 3 uvádí na otázku: „Jak je pro vás víra důležitá?“ odpověď: „*Je důležitá, ale jsou důležitější věci.*“ Při dotazování dále odpovídal: „*No, abych měl kde spát a zejtra co jíst.*“ V další otázce: „Jak víra ovlivňuje váš způsob života?“ své odpovědi konkretizuje: „*Asi nijak, protože řeším spíš, jestli budu mít kde spát, jestli bude kde se najíst a třeba jestli si budu moct koupit různé léky, víra na to fakt nemá žádný vliv.*“ Respondent tak přiznává důležitost víry, ale ve svém životě vidí jako důležitější nedostatkové potřeby.

Tento komunikační partner uvádí přednost nedostatkových potřeb, a to konkrétně v první odpovědi na otázku: „A jak konkrétně je pro vás víra důležitá?“ kdy odpověděl: „*No abych měl třeba kde spát a co jíst?*“ V této odpovědi se jedinec zabývá především základními fyziologickými funkcemi, a to konkrétně potřebou vody a příjmu potravy a potřebou spánku a odpočinku. Zároveň se však důvodem problémů zdá nedostatek zdrojů a příjmů, které by mu jídlo a vodu zabezpečily. Ve druhé odpovědi, a to na otázku: „Jak ovlivňuje víra váš způsob života?“ uvádí: „*spíš, jestli bude kde se najíst a třeba jestli si budu moct koupit různé léky a víra na to fakt nemá žádný vliv*“, podává komunikační partner Muž 3 výčet základních fyziologických potřeb, které upřednostňuje před potřebami duchovními. Opět tak uvádí nedostatkové fyziologické potřeby, ale také potřeby bezpečí a jistot. Těmi jsou v tomto případě v jeho odpovědi uvedené nedostatky potřeb ze stupně pyramidy o stupeň výše, tedy Potřeby bezpečí a jistot - potřeby příjmů a zdrojů, fyziologické jistoty a neschopnost zařídit si skrze zdroje a příjmy látky důležité k udržení fyzického zdraví.

Naproti tomu komunikační partnerka Žena 8 uvádí na otázku: „Jak je pro vás víra důležitá?“ odpověď s konceptem naznačujícím podpůrnou formu, kterou Maslow uvádí. Komunikační partnerka Žena 8 uvádí na otázku „Jak je pro vás víra důležitá?“ v tomto kontextu následující: „*pomáhá mi v těžkých situacích*“, a jak bylo zmíněno výše, bylo dokázáno, že uspokojování nejvyšších potřeb v situacích, kdy je uspokojení nižších potřeb omezeno, může nahradit uspokojování nižších potřeb uspokojením potřeb existenčních, do kterých řadíme potřeby sebe-transcendence a seberealizace.

6.4 Schémata rolí

Schémata rolí, normované jednání a chování utvářené například z hledisek věku, pohlaví, zaměstnání, rasy, či skupinové příslušnosti. (Fiske, Taylor, 1989) Role je určitý způsob chování, vázaný na sociální status ve smyslu přejatých pravidel jednání. (Velký sociologický slovník, 1996) Role je očekávání, které na jedince klade sociální okolí z hlediska situací a jeho základních charakteristik (věk, pohlaví, status, náboženské vyznání). Sociální okolí také vyžaduje od jedince interakce podle toho, s čím se jedinec identifikuje a co už je tlakem na něj, či manipulací. Identifikace s rolí je vytvářena mírou překrytí role a osobnosti. (Nakonečný, 2009)

Na otázku: „Jaké na vás má víra nároky vůči lidem?“ odpovídá komunikační partner Muž 1: „*No abych se k lidem choval ohleduplně a nepoužíval násilí, protože to jako nic neřeší a měl bych jako pomáhat ostatním, ale moc to nejde.*“ Uvádí normované jednání utvářené z hledisek náboženského vyznání, je si tedy vědom své příslušnosti a určité role, která se s tímto pojmem pojí. Muž 1 se také s touto rolí identifikuje v otázce: „Jak je pro vás víra důležitá?“ kdy odpovídá: „*tak já jsem křtěnej katolík*“, a stejně tak reaguje při dalším dotazování. Na otázku: „A jak je pro vás víra důležitá?“ odpovídá: „*Jako je asi, nějak moc to asi neberu, ale jsem katolík.*“ Jedinec je zde identifikovaný s rolí, kterou i opakuje, jedinec se s tím identifikuje, což znamená, že role pak na něj klade určité nároky a manipuluje jej určitým způsobem chování pro tuto roli významným, tento koncept je vidět také v odpovědi na otázku: „Jaké na vás má víra nároky vůči lidem?“ kdy odpovídá: „*no abych se k lidem choval ohleduplně a nepoužíval násilí*“, a „*měl bych pomáhat ostatním.*“ U komunikační partnerky Ženy 8 se vyskytuje podobná formulace, a to na otázku: „Jaké na vás klade vaše víra nároky vůči lidem, nebo situacím?“ kdy odpovídá: „*Já myslím, že jo, měla bych se chovat v mezích a tak, v mezích se chovat podle toho, že jsem věřící, soucítit a pomoci.*“ Jedinci tedy přejímají roli věřícího, který by se podle jejich konceptu role věřícího měl chovat altruisticky a pomáhat okolí.

6.5 Schémata událostí

Schémata událostí označují znalosti typických návazností v typických sociálních situacích a umožňují rozebírat jejich význam a předpovídat jejich vývoj. (Fisce, Taylor, 1989) Schémata událostí jsou souborem typických událostí a scénářů s dějovou linií a příběhem. (Výrost, Slaměník. 2008) Sociální události a jejich vnímání znamenají vnímání druhé osoby skrz situační kontext, nebo nezúčastněné pozorování jevů. (Nakonečný, 2009)

Šest komunikačních partnerů uvádí, že víra nějakým způsobem ovlivňuje jejich vnímání schémat událostí k jejich sociálnímu fungování. Konkrétně v otázce: „Jak víra ovlivňuje váš způsob života?“ poskytla asi nejobsáhlejší odpověď komunikační partnerka Žena 8. Ta odpovídá: *„Že se mi změnil život a od té doby jako jo, do té doby jsem to nějak necejtla takhle, ale po tom co mi zemřel partner a všechno se nějak tak změnilo, tak je to jiný, že do poslední chvíle jsem v tom byla s ním a on teda nebyl věřící, ale pak se to všechno změnilo a tohle mi jakoby pomohlo v tom.“* Zpětně uvádí Žena 8 i konkrétní situaci, kdy víra neboli její křesťanská spiritualita nějakým způsobem ovlivnila její způsob života, a dodává, že tento stav přetrvává i nadále a v současné době ji stále ovlivňuje. Pro popis okolí a událostí, kterými prochází, tedy využívá jiný situační kontext, než který používala před prožitým zlomem. Další z respondentů, komunikační partner Muž 6, uvádí na stejnou otázku: „Jak víra ovlivňuje váš způsob života?“ odpověď: *„No ovlivňuje, že se snažím nějak nedělat takový ty chyby a nic takovýho, jednat s lidma ve smyslu té víry, když si to ten člověk přečte a začne se tak orientovat, ne že bych bez té víry dělal to zlo, ale s tou vírou to jde a je to tak lepší.“* Popisuje orientaci v prostředí sociálních událostí a jejich vnímání, stejně jako vnímání druhých osob skrze tento situační kontext. Dále komunikační partner Muž 1 na otázku: „Jak víra ovlivňuje váš způsob života?“ reaguje následovně: *„zásadně, já se pořád snažím, protože mám jako toho ducha v sobě“*, ve své odpovědi odkazuje tedy na to, že popis sociálních událostí a jejich vnímání propojuje s konceptem, který on vnímá jako vyznavačský. Komunikační partner Muž 2 na otázku: „Jak víra ovlivňuje váš způsob života?“ odpovídá: *„velmi pozitivně, jsem o dost všímavější“*, a popisuje tak větší všímavost, která mu umožňuje rozebrání určitých událostí. Komunikační partnerky Žena 9 a Žena 10 pak vykazují nápadnou podobnost v odpovědích na stejnou otázku, tedy jak víra ovlivňuje jejich způsob života. Žena 9 popisuje: *„asi jen to, že se pravidelně modlím a pak potkávám různé lidi a tak,“* a Žena 10 odpovídá: *„Myslím, že moc ne.“* V další otázce: „Pokud ho ovlivňuje tak jak/ pokud ne tak proč?“ ale Žena 10 reaguje: *„Chodím do kostela a modlím se občas a pak jsem víc v pohodě, taky jsem tak poznala pár dobrých lidí.“*

6.6 Schémata osob

Schémata osob jsou typické poznatky o jedinci, které umožňují a kategorizují jiné osoby a pomáhají si je pamatovat. Schémata obsahují poznatky o osobnostních vlastnostech a jejich vzájemné celky. (Výrost, Slaměník, 2008) Při posuzování záleží na interpersonální citlivosti jedince, která pramení ze zkušenosti, sociální inteligence, šířky pocitů a vztahů k sobě samému, emocionální stabilitě a objektivních hlediskách osoby. (Kot'a, Trpišovská, Vacínová, 2013)

Chování je podle Nakonečného definováno jako zaujetí určitého vztahu k nějaké situaci. Chování, či jednání probíhajících delší dobu, je jednáním předmětným. Existují tři druhy chování. Expresivní, vyjadřující jedincovy emoce, adaptivní, které je situačně podmíněno vnějším projevům toho, co jedinec prožívá, a mezi těmito druhy chování je ještě třetí, a to chování stylizované, což jsou obecně známé společenské rituály. Způsob chování jedince v určitých situacích různými způsoby nazýváme kognitivními klíči. (Nakonečný 1997) Chování v dané situaci je závislé na proměnných symbolech a dosažení určitých hodnot. Jako první je nějaký silný motiv, následuje pravděpodobnost dosažení cíle, hodnota cíle a rozpory s morálkou jedince. Avšak morálka se snižuje se zvyšující se potřebou motivačního faktoru. (Nakonečný 1997)

Subjektivní hodnocení situace a pravděpodobnosti dosažení cíle se zakládá na úvaze a obsahuje úvahy o volbě způsobu chování, z toho vychází morální reflexe důsledků, aneb svědomí, či superego. (Nakonečný 1997)

Pět komunikačních partnerů v dotazech vztahujících se ke schématům osob, odpovídá na otázku: „Jak posuzujete druhé lidi?“ stejným konceptem a označují chování za nejdůležitější rys. Například Muž 1 uvádí: „*no každéj je jinej a každýho soudím jinak, protože se každéj chová jinak*“, a Muž 2: „*Podle chování, podle víry, podle pochopení a porozumění, podle citlivosti, laskavosti a pomoci druhým, podle všeho dobrého.*“ Další respondent, Muž 3, odpovídá: „*jestli se chovají slušně ke všem lidem*“, a také Žena 10 reaguje podobně: „*Prostě vidím, jak se chovaj, tak podle toho.*“ Z toho vidíme, že tito jedinci posuzují osoby zejména podle chování, což je podle Nakonečného definování zaujetím vztahů k nějakým situacím. Nelze určit, o jakém druhu chování se v odpovědích jedná, zda o expresivní, adaptivní či stylizované.

Na otázku: „Jaké má na vás vaše víra nároky?“ odpovídají tři dva respondenti způsobem, který by mohl naznačovat určitý morální kontext, který jim víra předává, aby podle něj uzpůsobovali své chování a také motivace a morální zásady.

6.6.1 Morálka

Morálka je souborem hodnot, norem a vzorců chování ve vztazích mezi jedinci či skupinou, apelujících na jedince jakožto člověka, a soubor těchto hodnot je vynucován sankcemi. Zahrnuje schopnost rozlišovat dobro a zlo a jednat podle těchto principů. Náboženství a morálka jsou neoddělitelné, náboženství můžeme vidět jako trest' morálních zásad, kdy Bůh sám se jeví jako arbitr. Morální normy se mění životními podmínkami ovšem i zpětně na podobu církevních pravidel. Analýza náboženských kategorií, které jsou mechanismy morální kontroly a sebereflexe, hřích, zpověď, pokání, morální principy milosrdenství, altruismus, solidarita a sociální spravedlnost. (Velký sociologický slovník, 1996)

Jde o Muže 1, který na otázku: „Jaké má na vás vaše víra nároky?“ odpovídá: „*No abych se k lidem choval ohleduplně a nepoužíval násilí, protože to jako nic neřeší a měl bych pomáhat druhým.*“ A Žena 8 reaguje: „*Měla bych se chovat v mezích a tak, v mezích se chovat podle toho, že jsem věřící, soucítit a pomoci.*“ Muž 6 na otázku: „Jak víra ovlivňuje váš způsob života?“ odpovídá: „*Že se člověk snaží, tak nějak víc a nedělat takový chyby a nedělat takový chyby a nic takového, jednat s lidma ve smyslu té víry, když si to ten člověk přečte a začne se tak orientovat... ne, že bych bez té víry dělal jako zlo... ale s tou vírou to jde tak nějak lepší.*“ A Muž 5 na otázku: „Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?“ odpovídá: „*No, já nevím, nad každým svým krokem přemýšlím, jestli ho udělám nebo ne.*“ A na další otázku, která se k tomuto váže: „Přemýšlíte, jestli je ten krok v pořádku?“ reaguje Muž 5: „*No tak.*“ Tito čtyři účastníci výzkumu prokazují, že za jejich chováním stojí jakýsi soubor hodnot. Náboženství předkládá morální kontext, který se jedinci snaží naplnit, morální principy, milosrdenství, altruismus, solidarita, které se zde objevují.

6.7 Procedurální schémata

Procedurální sociální schémata jsou pravidla umožňující vzájemné propojování informací. (Fisce, Taylor, 1989) Na otázku, zda procedurální schémata ovlivňují nějak klientovu spiritualitu v rámci sociálního fungování, odpovídá podobně pět komunikačních partnerů. Skrze otázku „Jaký má víra vliv na váš každodenní život?“ odpovídají v trsu.

Muž 1 v odpovědi vyzdvihuje morální kontext odpovědi: „*no snažím se podle toho žít, ale to víte, jako není to úplně jednoduchý*“, podobně jako Muž 2: „*vždy a všude, já ji*

mám pořád v sobě.“ Tito komunikační partneři vykazují nějaké propojení svého každodenního života s křesťanskou spiritualitou, která je v jejich životě důležitá.

6.7.1 Formy prožívání spirituality

Jedinci ve svých odpovědích na různé otázky uvádějí některé formy prožívání spirituality, které byly popsány v této práci již dříve, a to konkrétně formu Dojem, že je někdo přítomen, Víra a důvěra dobroty Boží a Zkušenosti vyslyšených modliteb.

Formou prožívání spirituality, kterou komunikační partneři uváděli je: Dojem, že je někdo přítomen. Pojem není sám o sobě spirituální, často se ale ve spirituální transformuje, je-li jedinec přesvědčen o přítomnosti Boha. (Jung, 2001) Muž 2 uvádí tuto formu prožívání v otázce „Jaký má vaše víra vliv na každodenní život?“ svou odpovědí: „*Vždy a všude, já mám víru pořád v sobě.*“ Muž 5 pak v odpovědi na otázku: „Jak vám pomohla víra konkrétně v nějaké situaci?“ kdy odpovídá, že: „*Pomohla mi úplně čirá náhoda, nebo znamení a byl jsem úplně dole a měl jsem zablokovanou občanku a řekla... ty jsi na tom blbě, tady máš pět stravenek na jídlo a patnáctset a říkám, jak vám to vrátím? A ona říkala. To neřeš.... Tak mě to takhle pomohlo a já sem to měl jako znamení, víte?*“ A dále komunikační partner Muž 6 v odpovědi na otázku: „Jak byste se popsal jako bytost?“: „*No tak jako mám nějaký to místo ve vesmíru, jako ten je velkej a neuvěřitelně a prostě tam někam patřím. Vesmír je velikej, a jestli tam jsou někde další takový bytosti? Jsou lidi, který o ničem nepřemýšlejí a lidi, který hledají ty odpovědi, jsou lidi, který nic nezajímá a užívají si a někdo hledá jako ten smysl života.*“ Ve všech zmíněných odpovědích je vidět, že jedinec si sám uvědomuje přítomnost něčeho, co jej přesahuje, a že nějaká síla má tu moc poslat znamení, či existovat v kontextu lidského života.

Zkušenosti vyslyšených modliteb prožívá modlitebník v případě, že se v krátké době po modlitbě uskuteční to, za co se jedinec modlil. (Jung, 2001) Do tohoto konceptu spadá Žena 9 v odpovědi na otázku: „Jak vám víra pomohla v konkrétně nějaké situaci?“ a to odpovědí: „*Bůh mi pomohl vždycky, když jsem se k němu obrátila.*“ Nevyjadřuje však přesně jakým způsobem se k němu obrací a zda skutečně využívá formu modlitby. Což se naopak explicitně objevuje v otázce předcházející a to: „Jak víra ovlivňuje váš způsob života?“ v její odpovědi: „*Asi jen to, že se pravidelně modlím a pak potkávám různé lidi a tak.*“ Zde je modlitba přímo a je vidět i vztah modlitby k potkávání různých lidí.

6.7.2 Labeling jedinců

Labeling se odkazuje třídní podmíněností chování a posuzování konkrétního sociálního chování. U některé skupiny je posuzováno přísně a u jiné naopak velmi

tolerantně, tento termín se nazývá etiketizování, neboli také přisuzování nějaké skupině určité chování na základně nejasných předpokladů či předsudků. (Velký sociologický slovník, 1996) Tento jev popisuje zejména Muž 5 svou reakcí na otázku: „Podle čeho poznáte člověka, kterému může věřit?“ která vznikla z kontextu otázky: „Jak posuzujete druhé lidi?“ Muž 5 na ni odpovídá takto: „*No já mám velký měřítko, pochopitelně, já mám rád... tady lidi, a celou řadu dalších a mám rád jako moudrý lidi, jako celou komunitu tady a jiný lidi tak nějak nepotřebuju, to člověk musí bejt soběstačnej a i když to někdy bolí tak se prostě nedá nic dělat a musí.*“ Na další otázku: „Jak poznáte člověka, kterému můžete věřit?“ tedy Muž 5 odpovídá: „*Hrozně jednoduše, tak já chodím mezi vysoký školy a tam se scházím se šťudákama a je rozdíl, když nějaký šťudák řekne, ne to je jenom blbej bezdomovec, ale přijde kluk, kterej si sedne, a bavíme se o životě a kolikrát mi dá pár korun.*“ Další respondent, který popisuje labeling ze strany jiných lidí je Muž 3, který odpovídá na otázku: „Co lidem na vás přijde jako nejvýraznější rys?“ následovně: „*Že jsem bezdomovec.*“ Oba jedinci se tedy setkávají s labelingem, kdy jiní lidé reagují na jejich chování a podmiňují je předpoklady, které jsou obecně přisuzovány jedincům bez přístřeší a posuzují je podle toho, ačkoli tyto předpoklady nejsou vůbec v rámci skutečnosti či reálného obrazu jedince.

6.8 Shrnutí výzkumu

Tato kapitola se bude věnovat shrnutí celého výzkumu, včetně deskriptivního přístupu zpracovávání kvalitativních dat. V textu jsem se deskriptivním přístupem snažila přijít pomocí kognitivních schémat na vnímaný vliv křesťanské spirituality na sociální fungování, což byla i má základní výzkumná otázka. Snažila jsem se zodpovědět pomocí kognitivních schémat jedinců, jaký vidí vliv spirituality na jejich sociální fungování. Snažila jsem se zodpovědět, jaká schémata self, schémata osob, schémata událostí a procedurální schémata jedinci popisují ve vztahu vlivu spirituality k jejich sociálnímu i fungování.

Z deskripce mohu soudit, že značná část respondentů skutečně uvádí určitý vnímaný vliv spirituality na jejich sociální fungování. Všichni respondenti vykazují v odpovědích použití víry jako funkční motivace. U schémat self se objevuje pojetí jedince samotného jako koncept člověka či obyčejného člověka v prostředí. Pouze u jediného respondenta se objevuje typická Maslowova pyramida potřeb, zatímco ostatní respondenti se neodkazují na typický průběh jejich životního stylu skrze Maslowovu pyramidu potřeb ve spojení s vlivem spirituality na sociální fungování, či na životní styl. Schémata rolí

vykazují jen u dvou respondentů nějaký vliv spirituality na jejich pojetí rolí. U schémat událostí vidíme poměrně značně vnímaný vliv křesťanské spirituality na sociální fungování hned u sedmi respondentů. Jeden z respondentů naznačuje v odpovědích problém kognitivní disonance mezi svou vírou a pravidly, které nazval „pravidla ulice“, ve vnímaném vlivu na sociální fungování. U schémat osob šest respondentů popisuje vliv chování na jejich vnímání vlivu osob na sociální fungování. Ve schématech osob také tři respondenti poukazují na vnímaný vliv morálky osob na sociální fungování. Procedurální schémata pak spíše odkazují k výše zmiňovaným tématům. Dále jsem se věnovala také formám prožívání spirituality a labelingu, které někteří respondenti také naznačili.

Cílem této práce „Vliv náboženské spirituality klienta na sociální fungování“ bylo odpovědět na otázku „Jak vnímají vliv spirituality osoby bez přístřeší, které navštěvují setkání sdružení Komunity, na jejich sociální fungování.“ Ukazuje se, že všichni respondenti nějaký vliv spirituality uvádějí. Přesněji, sedm respondentů uvádí vliv křesťanské spirituality na funkční motivaci v jejich sociálním fungování. Dále čtyři respondenti uvádějí, že spiritualita ovlivňuje jejich morálku ve vztahu k sociálnímu fungování.

Pět respondentů uvedlo ve schématech osob vliv křesťanské spirituality na sociální fungování. Šest respondentů uvedlo ve schématech událostí vliv spirituality na sociální fungování. Dva respondenti uvedli ve schématech rolí vliv křesťanské spirituality na sociální fungování. Žádný z respondentů u schémat self a procedurálních schémat neuvádí vliv křesťanské spirituality.

Závěr

Jako cíl mé práce byla stanovena základní výzkumná otázka: Jak vnímají vliv spirituality osoby bez přístřeší navštěvující setkání Komunity, na jejich sociální fungování?

Na začátku mé práce jsem si nemyslela, že bude mít křesťanská spiritualita až takový vnímaný vliv, jaký z výzkumu nakonec vyplynul.

Cílem bakalářské práce bylo v teoretické části definovat co je myšleno pojmem spiritualita a konkretizovat křesťanskou spiritualitu, definovat pojem vnímání a sociální fungování, a také blíže přiblížit cílovou skupinu osob bez přístřeší.

V metodologické části bylo třeba popsat užití metody práce. V tomto výzkumu byly použity polo-strukturované rozhovory s respondenty v rámci anonymního výzkumu během setkání Komunity. Pro výstup byl použit Deskriptivní přístup ke kvalitativní analýze.

Praktická část obsahuje dále výstup z použitého Deskriptivního přístupu, a to vyzískaná kognitivní schémata vlivu spirituality na sociální fungování.

Hlavní myšlenkou práce byla snaha zjistit jaký vliv vlastní či cizí křesťanské spirituality vnímají komunikační partneři na jejich sociální fungování. Ukazuje se, že určitým způsobem vnímá vliv spirituality na své sociální fungování každý z respondentů. Respondenti uvádějí vliv křesťanské spirituality na své sociální fungování skrze motivační faktor. Čtyři respondenti uvádějí schéma self v kontextu pojetí sebe sama jako člověka v prostředí, ve kterém sociálně fungují. Oproti prvotnímu předpokladu se teorie Maslowovy pyramidy potřeb objevuje pouze u jednoho z respondentů. V pojetí schémat rolí vliv role věřícího na sociální fungování uvádějí dva respondenti. Šest respondentů pak uvádí, že víra nějakým způsobem ovlivňuje jejich vnímání schémat událostí na jejich sociální fungování. U jednoho respondenta se také objevuje problém kognitivní disonance ve vztahu k jeho vnímání spirituality proti jeho sociálnímu prostředí. V otázce vztažené ke schématu osob uvádí pět respondentů vliv spirituality na jejich sociální fungování.

Ukazuje se, že celkem sedm respondentů vnímá podstatný vliv spirituality na své každodenní sociální fungování, ačkoli každý z celkového počtu 10 respondentů nějaký vliv spirituality uvádí.

Mezi nejhlavnější vlivy, které respondenti na své sociální fungování uvádějí, patří funkční motivační faktor spirituality na sociální fungování. Respondenti také uvádějí, že spiritualita ovlivňuje jejich morálku ve vztahu k sociálnímu fungování. Také ve schématech událostí vykládají vliv spirituality na sociální fungování, v menší míře pak i ve

schématech rolí. Žádný z respondentů u schémat self a procedurálních schémat neuvádí vliv křesťanské spirituality.

Základní výzkumnou otázku se mi zodpovědět podařilo, cíl práce byl tedy splněn.

7 Summary:

The bachelor degree thesis titled “The influence of client's spirituality on social functioning” provides an explanation to how individuals perceive the influence of spirituality on their social functioning.

For the theoretical part was used qualitative research, the research in interviews, and a descriptive approach in the qualitative analysis.

The aim of this thesis was to answer a fundamental research question: “How people without a permanent dwelling attending community meetings perceive the influence of the spirituality on their social functioning?”

The research has shown that some individuals perceive the influence of spirituality as a functional motivating force, moral concept. They perceive it mainly through scripts of events and prototypes. Therefore the objective was fulfilled.

8 Seznam použité literatury:

8.1 Prameny:

MUSIL, L. AND J. ŠRAJER. *Dimenze životní situace rodiny*. In: J. ŠRAJER ANDL. MUSIL eds. *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. České Budějovice, Brno:ALBERT, 2008, p. 9–17. ISBN 978-80-7326-145-0.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vydání 2. rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie náboženství a spirituality*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-312-3.

VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*. Praha: ISV, 1997. Psychologie (ISV). ISBN 80-858-6620-X.

8.2 Sekundární prameny:

BAŠTECKÁ, Bohumila. *Psychosociální krizová spolupráce*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4195-6.

BECK, Vitus. *Spiritualität als Ressource und Leitfaden für die Soziale Arbeit*. München, 2010. Diplomová a disertační práce. Katholische Stiftungsfachhochschule München. Vedoucí práce Prof. Dr. Thomas Schumacher.

DURKHEIM, E.: *Elementární formy náboženského života. Systém totemismu v Austrálii*. Praha, Oykoymenh 2002. ISBN 80-7298-056-4.

FISC, S. T. - Taylor, S. E.: *Social cognition*. New York – Toronto, 1989. ISBN 978-1446258156. In: NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Vydání 2. rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1679-9.

FRANKL, Viktor Emil a Elisabeth S. LUKAS. *Vůle ke smyslu: vybrané přednášky o logoterapii*. 2. čes.vyd. Brno: Cesta, 1997.

FRANKL, Viktor Emil. *Lékařská péče o duši: základy logoterapie a existenciální analýzy*. Brno: Cesta, 1996. ISBN 80-85319-50-0.

FROMM, Erich. *Psychoanalýza a náboženství*. Praha: Aurora, 2003. ISBN 80-7299-066-7.

GIDDENS, A. *Důsledky modernity*. Praha: SLON, 2003. ISBN 978-80-7419-035-3.

GIDDENS, A.: *Modernity and Self-Identity*. Cambridge: Polity, 1991. ISBN: 9780804719445

GRAUMANN, C. F. (ed.): *Handbuch der Psychologie*, díl VII, sv. I: Sozialpsychologie. Theorien und Methoden, Gottingen 1969: sv. II: Sozialpsychologie. Forschungsberichte. Gottingen 1972.

HAASOVÁ, J. *Jak žijí v Olomouci ženy bez domova*, 1. Vydání Olomouc, Univerzita Palackého, 2005. ISBN 80-244-1238-1.

HEILER, Friedrich. *Erscheinungsformen und Wesen der Religion*. 2. Stuttgart: Kohlhammer, 1961. ISBN 9783170049673.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80 2620982-9.

JOHNSON, C.N., Boyatzis, C.J.: *Cognitive – cultural foundation of spiritual development*. In: E. C. Rochlkepartain, P.E. King, King, L.Wagener, P.L.Benson (Eds.): *The handbook of spirituality development in childhood and adolescence* (211-223). Thousand Oaks , CA, Sage publications, 2006. ISBN 978-0761930785.

JUNG, Carl Gustav. *Duše moderního člověka*. Vyd. 2. Brno: Atlantis, 2001. ISBN 80-7108-213-9.

KOŤA, Jaroslav, Dobromila TRPIŠOVSKÁ a Marie VACÍNOVÁ. *Sociální psychologie: vybrané kapitoly*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2013. ISBN 978-80-7452-029-7.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Milan Nakonečný. Vyd. 1. Praha: Academia, 1996. 270 s. ISBN 8020005927.

NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: Marek Zeman, c2001. ISBN 80-903070-0-0.

NEŠPOR, Zdeněk a Dušan LUŽNÝ. *Sociologie náboženství*. 1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-251-5.

NIELSEN, Stevan L., W. Brad JOHNSON a Albert ELLIS. *Counseling and Psychotherapy With Religious Persons: A Rational Emotive Behavior Therapy Approach (The Lea Series in Personality and Clinical Psychology)*. 1. Mahway: Taylor & Francis, 2001. ISBN 978-0805839166.

PARGMENT, Kenneth. *Spiritualita jako význačný lidský motivační faktor: Důsledky pro psychologický výzkum a praxi*. *Československá psychologie: Časopis pro psychologickou teorii a praxi* [online]. 2008, 2008, **52**(5) [cit. 2018-06-27]. ISSN 0009-062X. Dostupné z: <http://csppsych.psu.cas.cz/index2.html>

PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ. *Bezdomovectví*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-100-0.

SHEAFOR, Bradford W. A Charles HOREJSI. *Techniques and Guidelines for Social Work Practice*. 10. Boston: Allyn and Bacon, 2000. ISBN 978-0205965106.

SMART, Ninian. *Dimensions of the Sacred: An Anatomy of the World's Beliefs*. Berkeley: University of Carolina Press, 1996. ISBN 9780520219601. In: HOŠEK, Pavel. *Evangelium podle Jaroslava Foglara*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2017. ISBN 978-80-7325-427-8.

SMĚKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*. Brno: Barrister & Principal, 2002. Studium (Barrister & Principal). ISBN 80-85947-80-3.

VOJTÍŠEK, Zdeněk, Pavel DUŠEK a Jiří MOTL. *Spiritualita v pomáhajících profesích*. 1. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0088-8.

8.3 Slovníky:

Slovník spirituality. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 1999. ISBN: 80-7192-338-9

Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.

8.4 Elektronické zdroje:

ALLPORT, G. W.: *The individual and his religion*, New York, Macmillan. 1950. ISBN 978-0020831303. In: PARGMENT, Kenneth. Spiritualita jako význačný lidský motivační faktor: Důsledky pro psychologický výzkum a praxi. *Československá psychologie: Časopis pro psychologickou teorii a praxi* [online]. 2008, 2008, **52**(5) [cit. 2018-06-27]. ISSN 0009-062X. Dostupné z: <http://cspych.psu.cas.cz/index2.html>

CARROLL, Maria M. Conceptual models of spirituality. *Journal of Religion Spirituality in Social Work* [online]. Taylor & Francis Group, 2001, **20**(18), 15-21 [cit. 2018-05-16]. ISSN 0099-183X.

HILL, Peter C. et al. Conceptualizing Religion and Spirituality: Points of Commonality, Points of Departure. *Journal for the Theory of Social Behavior* [online]. Blackwell Publishers, 2001, 2001, **1**(30) [cit. 2018-06-26]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/1468-5914.00119>

KALVAS, František a Jan VÁNĚ. Zvyšuje religiozitu míra deprivace?: Případová studie plzeňských bezdomovců. *Akta Fakulty filozofické Západočeské univerzity v Plzni* [online]. 2017, 2007, **9**(3), 28 [cit. 2018-07-03]. ISSN 2336-6346. Dostupné z:

<https://ff.zcu.cz/export/sites/ff/research/edicni-cinnost/acta/archiv/2017/Acta-FF-c-3/po-kapitolach/2.-Zvysuje-religiozitu-mira-deprivace-Pripadova-studie-plzenskych-bezdomovcu-Frantisek-Kalvas-a-Jan-Vane.pdf>

NAVRÁTIL, Pavel a kol. *Reflexivní posouzení v sociální práci s rodinami* [online]. Masarykova univerzita Brno, 2014 [cit. 2017-12-28]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/fss/kspsp/knihy_esf/refl_posouz.pdf. Studie. Masarykova univerzita.

9 Přílohy

9.1 Příloha číslo 1.

Rozhovory s účastníky

Muž 1

1) Jak je pro vás víra důležitá:

Muž 1: Tak já sem křtěnej katolík, no, rodiče byli křtěný.

a) A jak je pro vás víra důležitá:

Muž 1: Jako je asi, nějak to moc asi neberu, ale jsem katolík.

2) Jak byste se popsal/a jako bytost?

Muž 1: No jsem taková pohodová bytost, dělám si hodně z věcí srandu a jsem kamarádský, takže jako myslím, že jsem spíš... bytost... bytost jako taková obyčejná hodná.

3) Jak vás vidí lidé jako člověka, kteří vědí, že jste věřící?

Muž 1: Jsem hodně pohodovej, neřeším moc jako věci, co nejsou... jako fakt nějaký průser.

4) Takže váš nejvýraznější rys?

Muž 1: Ta pohoda, no.

5) Co si o tom názoru myslíte?

Muž 1: Každý má mít svůj názor a oni mají takovej no.

6) Jaké na vás má víra nároky vůči lidem?

Muž 1: No abych se k lidem choval ohleduplně a nepoužíval násilí, protože to jako nic neřeší a měl bych jako pomáhat ostatním, ale to moc nejde.

7) Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?

Muž 1: To záleží na nich, jak si to v hlavě přeberou.

8) Jak víra ovlivňuje váš způsob života?

Muž 1: Zásadně.

9) Pokud ho ovlivňuje tak jak, pokud ne tak proč?

Muž 1: No někdo by třeba se nesnažil chovat jako líp i když je jako ve srabu, ale já se pořád snažím že jo... protože mám jako toho ducha v sobě.

10) Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?

Muž 1: Já myslím, že to jako nemá na to vliv, asi tak jakoby normálně no.

11) Jak posuzujete druhé lidi?

Muž 1: No každé je jiné a každého soudím jako jinak protože se každé chová jinak.

12) Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?

Muž 1: Nevzpomínám si.

13) Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?

Muž 1: No to chování.

14) Hraje v tom víra nějakou roli?

Muž 1: No jako bych řekl, že zásadní.

15) Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?

Muž 1: No jako určitě by se tak měl chovat, protože když řeknu, že sem věřící a nebudu se tak chovat tak je to k ničemu, že sem věřící že jo, a i takový lidi sou.

16) Jaký má víra vliv na každodenní život?

Muž 1: No snažím se podle toho žít, ale to víte, jako není to úplně jednoduchý...

17) Jaké dodržujete zvyky založené na vší víře?

Muž 1: Takový ty Vánoce a půlnoční a tak.

Muž 2

1) Jak je pro vás víra důležitá:

Muž 2: Velmi.

2) Jak byste se popsal/a jako bytost?

Muž 2: Tak v každém člověku je duch nebo ta duše.

3) Jak vás vidí lidé jako člověka, kteří vědí, že jste věřící?

Muž 2: Někteří dobře, někteří špatně no.

4) Takže váš nejvýraznější rys?

Muž 2: Moje duše.

5) Co si o tom názoru myslíte?

Muž 2: Tak myslím, že je to dobrý.

6) Jaké na vás má víra nároky vůči lidem?

Muž 2: Žádné.

a) Vůbec žádné?

Muž 2: No ne, nevím o tom.

7) Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?

Muž 2: Líp, citlivěji, chápavěji a pomoci mi.

8) Jak víra ovlivňuje váš způsob života?

Muž 2: Zásadně.

9) Pokud ho ovlivňuje tak jak, pokud ne tak proč?

Muž 2: Velmi pozitivně.

10) Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?

Muž 2: Já myslím, že to je vždycky a všude, pořád na to myslím.

11) Jak posuzujete druhé lidi?

Muž 2: Podle chování, podle víry, podle pochopení a porozumění, podle citlivosti, laskavosti, pomoci druhým, podle všeho dobrého.

12) Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?

Muž 2: Nevím.

13) Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?

Muž 2: Když je znám tak je to lepší.

14) Hraje v tom víra nějakou roli?

Muž 2: Jako určitě.

15) Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?

Muž 2: Hodně.

16) Jaký má víra vliv na každodenní život?

Muž 2: Vždy a všude, já jí mám pořád v sobě.

17) Jaké dodržujete zvyky založené na vší víře?

Muž 2: neděle.

Muž 3

- 1) Jak je pro vás víra důležitá:
Muž 3: Je důležitá, ale jsou tu důležitější věci.
- a) Třeba?
Muž 3: No abych třeba měl dneska kde spát a zejtra co jíst.
- 2) Jak byste se popsal/a jako bytost?
Muž 3: Obyčejnej člověk.
- 3) Jak vás vidí lidé jako člověka, kteří vědí, že jste věřící?
Muž 3: To nelze tak odpovědět, to by museli ostatní vám to říct, asi jako dalšího člověka, nějak normálně.
- 4) Takže váš nejvýraznější rys?
Muž 3: Že sem bezdomovec.
- 5) Co si o tom názoru myslíte?
Muž 3: Že by to neměli jen tak jednoduše říkat, protože je i mezi bezdomovcema rozdíl.
- 6) Jaké na vás má víra nároky vůči lidem?
Muž 3: Žádné, protože já řeším většinou jiný problémy a tohle mi vůbec nepřijde na mysl.
- 7) Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?
Muž 3: Určitě by se měli zajímat, než mě odsoudí.
- 8) Jak víra ovlivňuje váš způsob života?
Muž 3: Asi nijak protože řeším spíš, jestli budu mít kde spát, jestli bude kde se najíst a jestli třeba si budu moct koupit různý léky, víra jako fakt nemá žádný vliv.
- 9) Pokud ho ovlivňuje tak jak, pokud ne tak proč?
Muž 3: Asi nijak... jsou důležitější věci.
- 10) Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?
Muž 3: To asi spíš ovlivňuje to, co tomu přecházelo, a ne ta víra.
- 11) Jak posuzujete druhé lidi?
Muž 3: Podle jejich chování.
- 12) Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?

Muž 3: Jako možná sem se někdy takhle modlil, ale jako nepomohlo to, tak sem s tím přestal.

13) Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?

Muž 3: Jestli se chovají slušně ke všem lidem.

14) Hraje v tom víra nějakou roli?

Muž 3: To je asi možné, ale existují i lidi co jsou věřící, ale chovají se hrozně.

15) Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?

Muž 3: No to právě jak jsou věřící, tak mnohdy se chovají hnusně i když jsou věřící i když by neměli.

16) Jaký má víra vliv na každodenní život?

Muž 3: Nemá prakticky žádný

17) Jaké dodržujete zvyky založené na vší víře?

Muž 3: Nedodržuju nic

Muž 4

1. Jak je pro vás víra důležitá:

Muž 4: No provází mě životem, takže je.

2. Jak byste se popsal/a jako bytost?

Muž 4: Tak já se věnuji hudbě, tak se asi vidím jako hudebník a kdo jsem já, já jsem jen starej dědek.

3. Jak vás vidí lidé jako člověka, kteří vědí, že jste věřící?

Muž 4: Já to jako moc neříkám, přijde mi to jako soukromá věc.

4. A nebojíte se třeba, že by vám to nějak ublížilo to říct?

Muž 4: To ne.

5. Takže váš nejvýraznější rys?

Muž 4: No to se musíte zeptat jich, no nebudu lhát, nebo říkat nějakou nepravdu, ale asi záleží... na tom s kým se bavím no, když je to někdo známej, tak myslím... že by mě... popsali jako chytrýho člověka.

6. Co si o tom názoru myslíte?

Muž 4: No asi jsem rozumnej no.

7. Jaké na vás má víra nároky vůči lidem?

Muž 4: No to moc ne, protože to většinou neví, ale ví, že jsem jako dobrej tak to berou.

8. Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?

Muž 4: Bych chtěl, aby se chovali normálně, aby to prostě nějak neřešili a byli slušný.

9. Jak víra ovlivňuje váš způsob života?

Muž 4: No tak každej něčemu věří, každej to má jinak.

10. Pokud ho ovlivňuje tak jak, pokud ne tak proč?

Muž 4: Já mám tohle, a tak žiju, jak mě to učili.

11. Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?

Muž 4: Ne.

12. Jak posuzujete druhé lidi?

Muž 4: V určitých situacích, no, to bych řekl, že spíš tak... si vždycky říkám, že to nějak dopadne.

13. Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?

Muž 4: Vim, že dneska je to takový těžší, dřív to tak nebylo, to jsem viděl, když sem přišel o všechno, že prostě ty peníze mám, ale nemůžu si je vyzvednout, a pak jsou tu lidi, který se mi snaží pomoci a ono to pak není tak těžký jaký se to zdá, ale prostě záleží na tom, jestli vám ty lidi jako pomůžou a kolikrát stačí jako pár slov a je to hned lepší... takový lidi, těch já si moc vážím protože, to je výjimečnej člověk, takovej.

14. Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?

Muž 4: Jako různé věci, asi podle toho, když už se s nima znám dlouho.

15. Hraje v tom víra nějakou roli?

Muž 4: Moc ne takhle řečeno.

16. Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?

Muž 4: No Když vám nepomůžou finančně, daj vám radu, dobrý rady jsou lepší než peníze a tady mi chtějí pomoci.

17. Jaký má víra vliv na každodenní život?

Muž 4: No takhle až moc ne, jako žiju, jak žiju.

18. Jaké dodržujete zvyky založené na vši víře?

Muž 4: Já to spíš dělám pro sebe, takový ty velký tak jo, ale spíš jako pro sebe to mám.

Muž 5

- 1) Jak je pro vás víra důležitá?

Muž 5: Hrozně moc, pomáhá mi

- 2) Jak byste se popsal/a jako bytost?

Muž 5: No já nevím, nikdy jsem nad tím nepřemýšlel,

- 3) Jak vás vidí lidé jako člověka, kteří vědí, že jste věřící?

Muž 5: No některý velmi dobře,

- 4) Co jim na vás přijde jako nejvýraznější rys?

Muž 5: No já se v životě scházím s moudřejma lidma, protože to, s kým se bavíte, dělá hodně a blbců kolem nás běhá hrozně moc, jako ty nepotřebuju, protože vám nepomůžou, vážím si té komunity těch moudřejch lidí, protože ti neřeší to, co je venku, ale to jak člověk přemejšlí

- 5) Co si o tom názoru myslíte?

Muž 5: No je to jejich názor

- 6) Jaké na vás klade vaše víra nároky vůči lidem, nebo situacím?

Muž 5: Tak třeba беру svoje přátele občas do kostela, protože i když jako z toho asi nemá co já, tak je to... a vysvětlili jsme si co a jak tam je no, a že jako člověk musí něčemu věřit, nemůže zůstat prostě to... a ona se mě ptala proč jsem přestal věřit sourozencům, a to proto, že oni mi jako provedli věci, ale to mě ten nahoře jako neprovede, pro mě je ulice život, ta má velký pravidla

- a) A ta víra na vás i na té ulici má nějaký nároky? Jaký třeba?

Muž 5: No musíte se hlavně hlídat, žejo a spolíhat se na dobrý srdce lidí a na přátele, žejo, to je takovej život

- 7) Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?

Muž 5: No normálně, tak jak se budu chovat k vám, normálně, bez nějakých to..., tak vy ke mně normálně v rámci prostě slušnosti, nějaký meze a nějaký hranice, žejo

8) Jak víra ovlivňuje vás způsob života?

Muž 5: Velmi hodně, měl jsem možnost se několikrát setkat s kardinálem Dukou, a on pochopil to základné téma, že když sem opustil ten kriminál, to řeknu stručně, jsem podepsal Chartu 77 a druhý den už sem jel

9) Pokud ho ovlivňuje tak jak/ pokud ne tak proč?

Muž 5: Nosím to ve svém srdíčku a když přijdu na hřbitov ke svým rodičům a věřím, že jsou tam spokojení, a protože byli hrozně hodný a rozumný a chci, aby se tam měli dobře

10) Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?

Muž 5: No já nevím, nad každým svým krokem přemýšlím, buď to udělám, nebo ne

a) Jestli je ten krok v pořádku?

Muž 5: No tak

11) Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?

Muž 5: Pomohla mi úplně čirá náhoda, něco jako znamení a byl jsem úplně dole a měl jsem zablokovanou občanku a řekla, ty jsi na tom blbě, tady máš pět stravenek na jídlo a patnáct a říkám, jak vám to vrátím a ona říkala, to neřeš... tak mě to takhle pomohlo a já sem to měl jako to znamení víte

12) Jak posuzujete druhé lidi?

Muž 5: No já mám velký měřítko, pochopitelně, já mám rád... tady lidi, a celou řadu dalších a mám rád jako moudrý lidi, jako celou komunitu tady a jiný lidi tak nějak nepotřebuju, to člověk musí bejt tak jako soběstačnej, a i když to někdy bolí, a tak se prostě nedá nic dělat a musí.

a) A podle čeho poznáte člověka kterému můžete věřit?

Muž 5: Hrozně jednoduše, tak já chodím mezi vysoký školy a ta se scházím se študákama a je rozdíl, když nějaký študák řekne, to je jenom blběj bezdomovec, ale přijde kluk kterej si sedne a bavíme se o životě a kolikrát mi třeba dá pár korun

13) Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?

Muž 5: Hodně jako jestli je ten člověk chytrej, to já pak si toho vážím

14) Hraje v tom víra nějakou roli?

Muž 5: No tak určitě, protože ty lidi, co jsou věřící, jako víc pomáhají, třeba tady je to hodně vidět...

15) Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?

Muž 5: No tady to máte hodně vidět, že ty lidi chtějí to jako dělat a tady pomáhat u toho kostela

16) Jaký má vaše víra vliv na každodenní život?

Muž 5: No jasně, protože když musím řešit i ten zdravotní stav, po dvou infarktech a tak, měl jsem jít na operaci, kvůli nízkému tlaku už řekli, že ne, víra mi pomáhá se s tím jako vyrovnat

17) Jaké dodržujete zvyky založené na vaší víře?

Muž 5: Chodím každý pondělí sem a každou neděli do jednoho kostela, tam už mě znají a tam si poslechnu ty závažný

Muž 6

1) Jak je pro vás víra důležitá?

Muž 6: No jako ano, řekl bych, že dobro v člověku nevznikne jen tak, když to člověk v sobě má i kdyby se u té víry vyskytl, tak ten člověk se tím nepředělá

2) Jak byste se popsal/a jako bytost:

Muž 6: No tak jako mám nějaký to místo ve vesmíru, jako ten je velkej a neuvěřitelnej a prostě tam někam patřím

Vesmír je velikej a jestli tam jsou někde další takový bytosti

Jou lidi který o ničem nepřemýšlej a lidi který hledaj a který hledají ty odpovědi, jsou lidi, který nic nezajímá a užívají si a někdo hledá jako ten smysl života

3) Jak vás vidí lidé jako člověka, kteří vědí, že jste věřící?

Muž 6: Já si myslím, že k tomu nikdo žádný výhrady nemá, ani z těch mejch známejch, ani z rodiny, byl to takovej fakt

4) Co jim na vás přijde jako nejvýraznější rys?

Muž 6: No když ... no nevím co by o mě řekli, vůči nikomu žádný zlo se snažím nedělat, ale zase se člověku nepodaří všechno jako udělat úplně dobře a s něčím je člověk nespokojenej a když to řeknete jinak tak buď lžete a když to řeknete naplno

5) Co si o tom názoru myslíte?

Muž 6: Tak jako já mám nějaký názory na lidi, tak oni mají názory i ... jako ke mně no

6) Jaké na vás klade vaše víra nároky vůči lidem, nebo situacím?

Muž 6: No já nevim prostě si myslím, že to už člověk má nějak v sobě a jako asi bych jednal stejně i kdybych v té víře nebyl

7) Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?

Muž 6: Člověk vidí jako ty pěkný věci, žejo u těch jinejch a když se snaží žejo a něco nedělá a nějak jedná co se mě nelíbí

8) Jak víra ovlivňuje váš způsob života?

Muž 6: No ovlivňuje no

9) Pokud ho ovlivňuje tak jak/ pokud ne tak proč?

Muž 6: Že se člověk snaží, víc tak nějak a nedělat takový chyby a nic takového, jednat s lidma ve smyslu tý víry, když si to ten člověk přečte a začne se tak orientovat... ne že bych bez tý víry dělal jako zlo... ale s tou vírou to jde tak nějak lepší

10) Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?

Muž 6: Určitě, protože když se tím jako řídíte

11) Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?

Muž 6: No, když přemýšlím, kde jsem kde, co řešil, to je spíš, co chce ta víra, když vlastně se s ní setká tak si na to líp vzpomene, ale takhle ... to moje matka taky říkala, že to

a) Takže si myslíte, že vás jako ovlivňuje, ale vy si většinou neuvědomujete, že za tím je ta víra?

Muž 6: Svým způsobem jo, protože když něco řeším tak už vím i podle tý víry, jak to řešit abych dělal tohle a nedělal tohle

12) Jak posuzujete druhé lidi?

Muž 6: Někdo mi jako třeba něco řekne a podle toho já to jako hodnotím

13) Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?

Muž 6: No to, jak oni jako mluví, co říkají podle těch názorů

14) Hraje v tom víra nějakou roli?

Muž 6: Myslím, že ne

15) Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?

Muž 6: To si taky myslím, že ne

16) Jaký má vaše víra vliv na každodenní život?

Muž 6: Většinou v situaci kontaktu s těma druhýma lidma, že se sám vůči sobě neřeší a je v kontaktu s těma druhýma v pořádku, jedná v nějakým problému rozumě.

17) Jaké dodržujete zvyky založené na vaší víře?

Muž 6: No do kostela občas chodím, k metodistům tam... a tak... svátky slavím taky

Muž 7

- 1) Jak je pro vás víra důležitá?

Muž 7: Důležité to je, že jako nabádá člověka něco k dobrým věcem a dobrému způsobu života, takovému správnému

- 2) Jak byste se popsal/a jako bytost:

Muž 7: Jsem člověk no, obyčejnej

- 3) Jak vás vidí lidé jako člověka, kteří vědí, že jste věřící?

Muž 7: Jako většinou to nikdo moc neřeší, protože to na tom člověku dneska už není to hlavní, dřív jako asi bylo, ale dneska už může každé věřit čemu chce

- 4) Co jim na vás přijde jako nejvýraznější rys?

Muž 7: No jak to kdo vidí, to je otázka no, rád bych řekl, že jako jim přijdu dobrej ale... sám jako vím, že to asi jako nejde, spíš jako říct, že jsem v těch názorech jako pro něco, to je věc jedna a jakože sem přímnej no, upřímnej

- 5) Co si o tom názoru myslíte?

Muž 7: No asi jako mají na něj jako určitě právo

- 6) Jaké na vás klade vaše víra nároky vůči lidem, nebo situacím?

Muž 7: Nikdy jsem si nevšiml, že by to tak bylo, jen jako někdy se mi nechce vstávat v tu neděli do toho kostela (Smích), ale to na tom není to důležitý

- 7) Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?

Muž 7: Třeba by jako měla rodina bejt u sebe, třeba že ta dcera mi jako nevolá, dvě čísla a já se jí nedovolám, teď už to zase odpojili a prostě mi přijde... utečou tři měsíce a nic Se to zdá v pořádku, ale když vám to dítě nezavolá a je to prostě takový, proč to všechno tak divně funguje

- 8) Jak víra ovlivňuje váš způsob života?

Muž 7: Jako to je těžký takhle jako říct, protože je to jako taková... někdy na to myslím a někdy jako taky ne

- 9) Pokud ho ovlivňuje tak jak/ pokud ne tak proč?

10) Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?

Muž 7: Já myslím, že někdy jo

11) Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?

Muž 7: Ono se furt něco odehrává, ale to si takhle nevzpomenu

12) Jak posuzujete druhé lidi?

Muž 7: Na mě dělá takovej dojem, že jako někdo prostě někam takhle přijde a teď se vlastně neadaptuje a prohlásí no, tak já sem věřící, jenomže k tomu se musí nějak dopracovat, k tomu se člověk dopracovává už jako doma, že ty ... kdysi byli všichni pokřtěný a chodili si to do kostela odsedět, ti rodiče a prarodiče a tak, ale jako nic jim to nedávalo a žilo se nějak jinak

Oni tam chodí si posedět, žádněj zájem nemaj a ona je teda aktivní věřící, ale jako mě se to moc nezdá

13) Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?

Muž 7: Asi podle chování nejvíc

14) Hraje v tom víra nějakou roli?

Muž 7: No, možná, ale to bych jako... no myslím, že asi moc ne

15) Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?

Muž 7: No, když je to člověk, kterej jako není jako ty babky v kostele v neděli a je to na něm jako vidět, že jako chce dělat něco víc, tak je to jako lepší

16) Jaký má vaše víra vliv na každodenní život?

Muž 7: Má, snažím, se, aby měla

Když mám nějakýj problém

17) Jaké dodržujete zvyky založené na vaší víře?

Muž 7: Snažím se, když to jde. Jako Vánoce, a tak slavím s dcerou a takový věci

Žena 8

- 1) Jak je pro vás víra důležitá?

Žena 8: Dost, pomáhá mi v těžkých situacích, v nesnázích

- 2) Jak byste se popsal/a jako bytost:

Žena 8: Nápomocná bytost, taková laskavá, třeba když vidím že někdo něco nemá a oni jí třeba tady dají mě, tak mu ji dám, protože si jí můžu koupit, protože já mám ty peníze, ale oni nemají nic

- 3) Jak vás vidí lidé jako člověka, kteří vědí, že jste věřící?

Žena 8: Dobře, nesetkala sem se s takovým vážnějším problémem, že by to někomu vadilo

- 4) Co jim na vás přijde jako nejvýraznější rys?

Žena 8: Jsem hodně skromná, je člověk potěšeněj, když o sobě slyší něco hezkýho

- 5) Co si o tom názoru myslíte?

No těší mě to hodně

- 6) Jaké na vás klade vaše víra nároky vůči lidem, nebo situacím?

Žena 8: Já myslím, že jo, měla bych se tak chovat v mezích a tak, v mezích se chovat podle toho, že jsem věřící, soucítit a pomoci

- 7) Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?

Žena 8: Měli by se mě snažit brát, i když to jako není jednoduchý tenhle život, ale každej máme nějaký žejo, každej reaguje jinak na věci, mohli by zkusit ocenit tohle a ne to, že třeba jak vypadám

- 8) Jak víra ovlivňuje vás způsob života?

Žena 8: Že se mi změnil život a od té doby jako jo, do té doby sem to nějak jako necejtla takhle, ale po tom, co mi zemřel partner a všechno se tak jako změnilo, tak je to jiný, že do poslední chvíle jsem v tom byla s ním a on teda nebyl věřící, ale pak se to všechno změnilo a tohle mi jako by pomohlo v tom

- 9) Pokud ho ovlivňuje tak jak/ pokud ne tak proč?

x

10) Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?

Žena 8: Myslím, že jo, zachovávám větší klid, protože vím, že to prostě nějak dopadne a pomáhá mi to takhle myslet

11) Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?

Žena 8: Když zemřel ten druh třeba, hádky třeba, mě to usměrňuje, když sem hodně vzteklá... abych třeba neřekla, něco fakt, co se nedá vzít jen tak zpátky

12) Jak posuzujete druhé lidi?

Žena 8: Každý sme nějakej, jak říkala moje babička, nikdo není dokonalej, každý má nějakou chybu, mám hodně dobřejch přátel

Já je moc nesoudím

13) Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?

Žena 8: Jak se chovají a někdy přemýšlím o těch jejich osudech, těch druhejch lidí, co se jim stalo, že se takhle chovají

Nevíme nikdo, jak to dopadne

14) Hraje v tom víra nějakou roli?

Žena 8: Má no, protože to dává mi to jako nějakej pohled, jak brát ty lidi jako jenom lidi

15) Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?

Žena 8: No, jako takhle úplně ne, jsou i hodný, ale je to taky trochu jiný, ale není to jako to důležitý na těch lidech

16) Jaký má vaše víra vliv na každodenní život?

Žena 8: Má, není to růžový a pomáhá mi to, abych vyšla s lidma

17) Jaké dodržujete zvyky založené na vaší víře?

Žena 8: Tak různě, zádušní třeba... Velikonoce a tak.

Žena 9

1) Jak je pro vás víra důležitá?

Žena 9: Velmi, pomáhá mi v životě

2) Jak byste se popsal/a jako bytost:

Žena 9: Jsem člověk

3) Jak vás vidí lidé jako člověka, kteří vědí, že jste věřící?

Žena 9: Nevím, asi prostě to neřeší

4) Co jim na vás přijde jako nejvýraznější rys?

Žena 9: Asi jsem dobrosrdečná, myslím

5) Co si o tom názoru myslíte?

Žena 9: Že je to dobrý, jsem ráda

6) Jaké na vás klade vaše víra nároky vůči lidem, nebo situacím?

Žena 9: Asi ne, myslím, že žádné nemám

7) Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?

Žena 9: Dobře, protože já jsem v pohodě, snažím se ke všem chovat na féra, a to chci i od druhých

8) Jak víra ovlivňuje váš způsob života?

Žena 9: Asi jen to, že se pravidelně modlím a pak potkávám různé lidi a tak

9) Pokud ho ovlivňuje tak jak/ pokud ne tak proč?

Žena 9: No to, že se modlím a tak

10) Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?

Žena 9: To nevím, možná nějak jo

11) Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?

Žena 9: Bůh mi pomohl, vždycky sem se k němu obrátila a on mi vždycky pomohl

12) Jak posuzujete druhé lidi?

Žena 9: No, já nevím, lidi moc neřeším, prostě se s nima bavím

13) Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?

Žena 9: No, neřeším to

14) Hraje v tom víra nějakou roli?

Žena 9: Asi ne, ale mám radši lidi jako já, co taky věřím, máme víc společného

15) Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?

Žena 9: No, však říkám, je to lepší

16) Jaký má vaše víra vliv na každodenní život?

Žena 9: Řekla bych, že žádný

17) Jaké dodržujete zvyky založené na vaší víře?

Žena 9: No, chodím do kostela a modlím se

Žena 10

1) Jak je pro vás víra důležitá?

Žena 10: No je, protože mám pocit, že co se má stát, stane se, ať chci nebo ne

2) Jak byste se popsal/a jako bytost:

Žena 10: Prostě člověk, jsem stejná jako všichni

3) Jak vás vidí lidé jako člověka, kteří vědí, že jste věřící?

Žena 10: Asi lépe, než kdyby o tom nevěděli

4) Co jim na vás přijde jako nejvýraznější rys?

Žena 10: Jsem taková ukecaná

5) Co si o tom názoru myslíte?

Žena 10: No asi mají pravdu, ale jsem ráda, že to není nic takového hrozného

6) Jaké na vás klade vaše víra nároky vůči lidem, nebo situacím?

Žena 10: Asi žádný

7) Jak by se vůči vám mělo okolí chovat?

Žena 10: Asi by se měli chovat víc slušně

8) Jak víra ovlivňuje váš způsob života?

Žena 10: Myslím, že moc ne

9) Pokud ho ovlivňuje tak jak/ pokud ne tak proč?

Žena 10: Chodím do kostela a modlím se občas a pak jsem víc v pohodě, taky jsem tak poznala pár dobrejch lidí

10) Jak vaše víra ovlivňuje to, jak reagujete v určitých situacích?

Žena 10: Nijak, nebo o tom nevím

11) Jak vám víra pomohla konkrétně v nějaké situaci?

Žena 10: Pomáhá mi, když se něco zkazí, řeknu si, že je to daný a já s tím nic neudělám

12) Jak posuzujete druhé lidi?

Žena 10: Prostě vidím, jak se chovaj, tak podle toho

13) Co všechno ovlivňuje to, jak se na ně díváte?

Žena 10: Jak se chovaj ke mně a obecně, jak se mnou mluví

14) Hraje v tom víra nějakou roli?

Žena 10: Asi ne

15) Jakou roli v tom hraje to, že je ten člověk také věřící?

Žena 10: Možná je mi pak o něco sympatičtější, spoustu lidí totiž podle mě víru nechápe a to není dobře

16) Jaký má vaše víra vliv na každodenní život?

Žena 10: Nic moc asi jen si všímám nějakých věcí, ale né moc

17) Jaké dodržujete zvyky založené na vaší víře?

Žena 10: Chodím občas do kostela